

ANALYTICKÁ ČASŤ
Stratégie rozvoja kultúry v Bratislavskom samosprávnom kraji na roky
2021 - 2027
s výhľadom do roku 2030

Autori:

prof. Ing. Emília Sičáková-Beblová, PhD.,
Mgr. Alexandra Poláková Suchalová, PhD.
Mgr. Matúš Sloboda, PhD.
doc. Mgr. art. Svetlana Waradzinová
Mgr. Eva Pavlovičová, Dis.
Mgr. Silvia Hroncová

OBSAH

ANALÝZA KULTÚRNEJ POLITIKY CEZ POHĽAD NA NÁSTROJE VEREJNEJ POLITIKY	4
1 SUBJEKTY V OBLASTI KULTÚRY V BSK.....	6
Štruktúra organizácií podľa Finstatu	6
Štruktúra subjektov podľa podpory z Fondu na podporu umenia	8
Štruktúra profesií fyzických osôb v kultúre v zmysle evidencií Fondu na podporu umenia	10
Štruktúra subjektov podľa podpory z Audiovizuálneho fondu.....	10
Štruktúra subjektov podľa podpory z Fond na podporu kultúry národnostných menšín	12
2 REGULAČNÉ NÁSTROJE	14
2.1 Strategické dokumenty Európskej únie	14
<i>Nová európska stratégia pre kultúru</i> prijatá Európskou komisiou v roku 2018 (COM(2018) 267 final)	14
Závery Rady o pracovnom pláne pre kultúru na roky 2019 – 2022 v kontexte Záverov Rady, ktorými sa mení pracovný plán pre kultúru (2019 – 2022) (2018/C 460/10 v kontexte 8271/20).....	15
Stratégia EÚ pre medzinárodné kultúrne vzťahy[14] (JOIN(2016) 29 final).....	15
Uznesenie Európskeho parlamentu o súdržnej politike EÚ v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu (2016/2072(INI))	16
2.2 Strategické materiály na národnej úrovni.....	18
Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030	18
Stratégia ochrany pamiatkového fondu na roky 2017 – 2022.....	19
Konceptia udržateľného rozvoja nehmotného kultúrneho dedičstva a tradičnej ľudovej kultúry na rok 2020-2025	19
Akčný plán medzinárodného projektu CREADIS3	19
2.3 Strategické materiály na regionálnej úrovni	20
2. 4 Politické deklarácie (vládne vyhlásenia).....	21
2.5 Legislatíva v oblasti regionálnej kultúrnej politiky	21
2.6 Všeobecne záväzné nariadenia BSK v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu	23
3 EKONOMICKÉ NÁSTROJE BSK.....	24
3.1 Bratislavská regionálna dotačná schéma	24
3.2 Rezerva predsedu BSK - individuálne dotácie.....	26
3.3 Financovanie zriaďovanej kultúry BSK	26
4 INFORMAČNÉ NÁSTROJE BSK	30
4.1 Webstránka https://bratislavskykraj.sk/	30
4.2 Časopis Bratislavský kraj	31
4.3 Tlačové správy	33
4.4 Tlačové konferencie.....	33
4.5 Marketingové kampane realizované odborom propagácie a komunikácie BSK	33
4.6 Ocenenie za príkladnú obnovu	33

4.7 Sociálne siete	34
Facebook Bratislavský kraj	34
Instagram Bratislavský kraj	34
Youtube Bratislavský kraj	34
5 ADMINISTRATÍVNE NÁSTROJE BSK.....	38
5.1 Príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK	38
5.2 Bratislavské bábkové divadlo	40
5.3 Divadlo Ludus	41
5.4 Divadlo Astorka Korzo.....	42
5.5 Divadlo Aréna	42
5.6 Malokarpatské múzeum Pezinok.....	44
5.7 Malokarpatské osvetové stredisko Modra.....	44
5.8 Malokarpatská knižnica Pezinok	45
5.9 Resumé.....	46
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	47

ZOZNAM GRAFOV A TABULIEK

Tabuľka 1 Štruktúra verejných organizácií pôsobiach v BSK.....	6
Tabuľka 2 Štruktúra organizácií (firiem) zriadených miestnou samosprávou v BSK zriadených nielen BSK).....	7
Tabuľka 3 Štruktúra organizácií (firiem) v súkromnom sektore pôsobiach v BSK.....	7
Tabuľka 4 Prehľad FPU 2020	9
Tabuľka 5 Prehľad AVF 2020	11
Tabuľka 6 Prehľad FPKNM 2020.....	13
Tabuľka 7 Prehľad BRDS 2015-2020	24
Tabuľka 8 Individuálne dotácie	26
Tabuľka 9 Výdavky na zriaďovanú kultúru	28
Graf 1 Podiel žiadateľov a úspešnosť podľa typu zamerania AVF	12
Graf 2 Vývoj rozpočtových zdrojov BSK na zriaďovanú kultúru 2017-2021	27
Graf 3 Rozloženie tém v časopise Bratislavský kraj v rokoch 2019 – 2020.....	32
Graf 4 Témy tlačových správ vydaných BSK v období január 2020 - júl 2020	33
Graf 5 Rozloženie tém na Facebook stránke Bratislavský kraj za rok 2020	35
Graf 6 Rozloženie tém na Instagrame Bratislavský kraj za rok 2020	36
Graf 7 Rozloženie tém na Youtube kanály Bratislavského samosprávneho kraja v rokoch 2018-2020 ..	37

ZOZNAM SKRATIEK

BSK – Bratislavský samosprávny kraj
BRDS – Bratislavská regionálna dotačná schéma

ANALÝZA KULTÚRNEJ POLITIKY CEZ POHĽAD NA NÁSTROJE VEREJNEJ POLITIKY

Cieľom predkladaného materiálu je analýza kultúrnej politiky Bratislavského samosprávneho kraja (ďalej len BSK) prostredníctvom čiastkových analýz jednotlivých nástrojov verejnej politiky, ktoré BSK v súčasnosti používa na dosiahnutie cieľov.

Pri napĺňaní uvedeného cieľa sme sa opierali o koncepty spojené s problematikou nástrojov verejnej politiky, ktoré v krátkosti predstavujeme nižšie. Veríme, že práve tento prístup k uchopeniu súčasnej reality v oblasti stavu kultúrnej politiky BSK umožní štruktúrovane sa zamýšľať nad obsahom strategického materiálu a teda želanej budúcnosti kultúrnej politiky v Bratislavskom samosprávnom kraji.

Nástroje verejnej politiky – všeobecne

To, čo je možné si pod týmto pomerne abstraktným termínom - nástroj verejnej politiky - predstaviť je veľmi podobné tomu, čo samotný pojem „nástroj“ evokuje t.j. akýsi prostriedok, ktorý je vhodné resp. nevyhnutné použiť za účelom dosiahnutie želaného stavu alebo cieľa. Teda, aj v tvorbe verejných politík sa využívajú na dosiahnutie stanovených cieľov rôzne nástroje, ktoré sú nositeľmi ich praktickej realizácie resp. implementácie ako napr. dotácie, dane, informačné kampane a pod. Nástrojov využívaných vo verejných politikách je obrovské množstvo a v žiadnej nefunguje jeden nástroj ako solitér, práve naopak vždy ide o kombináciu alebo ako súčasná teoretická literatúra využíva pojem „balíček nástrojov“ a výskumné tendencie smerujú k tomu hľadať ideálnu kombináciu nástrojov, ktoré každá politika potrebuje využívať, aby mohla dosiahnuť stanovený cieľ (tamtiež).

Kultúrna politika v tomto nie je iná a vzhľadom na obrovský rozsah jej agendy a potenciál jej dosahu na kultivovanie spoločnosti a učeni ľudí vnímaniu umenia je nevyhnutné, aby bola tvorená na základe súčasných poznatkov ako z oblasti kultúry, tak aj verejnej politiky, ktorá umožní strategickú tvorbu kultúrnej politiky štruktúrovať. Práve štruktúrovaný resp. analytický prístup k tvorbe politík vytvára priestor na tvorbu politiky na základe dôkazov¹ (). Ide o tvorbu rozhodnutí o konečnej podobe verejných politík na základe rôznych typov dôkazov (napr. dáta) na rozdiel od rozhodovania sa na základe ideológie alebo tzv. „sedliacke rozumu“ či intuície. Napriek tomu, že aj tento prístup k tvorbe verejných politík má svojich kritikov, súčasné trendy v prístupoch k dobre spravovanej spoločnosti poukazujú na veľký význam rozhodovania sa v komplexných témach. akými verejné politiky rozhodne sú, na základe dôkazov a zároveň hľadať rovnováhu medzi poznaním o tom ako funguje ľudských mozog v rozhodovaní, ktoré nám odhaľujú neurálne vedy. A práve tento veľmi krehký priestor je výzvou pre všetkých tvorcov verejných politík - tvoriť politiky „s ľudskou tvárou“ na základe dôkazov.

Jednou z možností ako sa je možné štruktúrovane zamýšľať nad obsahom strategického materiálu, ktorý vytvára želanú budúcnosť v tomto prípade kultúry resp. kultúrnej politiky v Bratislavskom samosprávnom kraji je v prvom kroku prostredníctvom poznania jej súčasného stavu. A aby aj tento popis nebol chaotickou a intuitívnou úvahou, ďalší text štruktúrujeme na základe kategórií nástrojov, ktoré nám ponúkajú teoretické prístupy.

Zo všetkých modelov a typológií, ktoré existujú, vyberáme takú, ktorú by čitateľom a čitateľkám tohto textu mohla pomôcť pochopiť náš prístup k formulovaniu analytických záverov ako nevyhnutného

podkladu pre tvorbu vízií v strategickej časti. Táto typológia vytvára štyri druhy nástrojov a síce regulačné, informačné, ekonomické a administratívne, ktoré následne podľa miery ich záväznosti resp. miery donútenia, ktorou disponujú na povinné, zmiešané a dobrovoľné. Nasledujúci text ich podrobnejšie vysvetlí.ⁱⁱ

Prostredníctvom **regulačných nástrojov** formulujú rôzne organizácie a inštitúcie na všetkých úrovniach verejnej správy práva a povinnosti, prostredníctvom ktorých sa snažia ovplyvňovať správanie a konanie jednotlivcov alebo organizácií v spoločnosti. Zároveň mieru záväznosti určujú na základe (n)existencie sankčného systému formou napr. pokút, obmedzenia osobnej slobody jednotlivca a pod. Keďže sankčný systém má často podobu finančnej záťaže je vhodné poukázať na ich prepojenosť so skupinou ekonomických nástrojov. „Klasickými **ekonomickými nástrojmi** sú tie, ktoré sú súčasťou základných ekonomických vzťahov. Pôsobia vo vnútri ekonomických procesov, preto ovplyvňujú priamu podstatu týchto procesov – dopyt a ponuku.“ (Staroňová, 2008, s. 18) Ovplyvňovať dopyt a ponuku je však možné prostredníctvom ekonomických nástrojov aj v širšom ako ekonomickom kontexte. Na jednej strane môžu ekonomické nástroje slúžiť ako generátor zdrojov do štátneho rozpočtu (daň z príjmu, DPH, užívateľské poplatky, clá a i.) resp. ako mechanizmy na alokovanie zdrojov (najčastejšie finančných) na realizáciu verejných politík (sociálne dávky, kultúrne poukazy a i.). V závislosti od potrieb a charakteru cieľovej skupiny, ale aj cieľa verejnej politiky možné voliť medzi dotáciami, grantmiⁱⁱⁱ či kupónmi. Zároveň niektoré majú (de)motivačný efekt, v snahe motivovať alebo odradiť od nejakej aktivity. Vtedy je možné hovoriť skôr o ekonomicko-regulačných nástrojoch resp. o regulačnom rozmere ekonomických nástrojov (spotrebné dane, daňové úľavy, investičné stimuly, poplatok za vjazd do historickej časti mesta a i.). Ďalšou skupinou sú **informačné nástroje**, ktoré majú tri potenciálne významy - prostredníctvom ich využívania je možné získavať dáta o spoločnosti, ktoré sú nevyhnutnou podmienkou pre tvorbu politík na základe dôkazov napr. rôzne registre, no zároveň je nimi možné ovplyvniť správanie jednotlivca alebo organizácie prostredníctvom poskytovania informácií rôzneho druhu (informačné kampane, certifikáty, potravinový semafor a i.) a v neposlednom rade sú komunikačným kanálom medzi organizáciami verejnej správy a verejnosťou ako prevencia korupcie či zlyhania implementácie. Aj tu je opäť možné hovoriť o miere záväznosti t.j. kým niektoré informačné nástroje sú dobrovoľné ako napr. info kampaň, iné sú povinné ako napr. zverejňovanie VZN pred jeho schválením. Poslednou skupinou sú **nástroje administratívne**, ktoré sú využívané hlavne v takých verejných politikách, ktorých cieľom je poskytovať tovary alebo služby a teda riešia možné prístupy k zabezpečeniu tovarov a služieb t.j. priame poskytovanie zo strany štátu, kontrahovanie, trh, mimovládny sektor a pod. Zároveň medzi administratívne nástroje patria aj také, ktoré vytvárajú ľudsko-zdrojový potenciál resp. jeho kvalitu. Mieru záväznosti vidíme aj v tejto skupine, ktorá je definovaná tým nakoľko je štát povinný konkrétnu službu poskytovať.

Ako je možno vidieť v texte vyššie, každý z nástrojov môže nadobúdať, okrem svojho základného obsahového typu /informačný, aj regulačný rozmer t.j. o každom nástroji je de facto možné hovoriť ako o regulačnom resp. ako o sekundárne regulačnom, čo je logické, keďže hlavným cieľom verejných politík je zjednodušene povedané usmerňovať fungovanie spoločnosti s cieľom tvorby spoločného blahobytu, čo v podstate hovorí o snahe a miere regulovania fungovania spoločnosti. Zároveň odvrátená stránka pohľadu na stále prítomný silný regulačný rozmer všetkých nástrojov verejných politík zaraďuje Slovensko do „sveta mŕtvych písmen“ (Treib, O., Falkner, G., 2007) inými slovami do sveta, kde kvantita regulácií výrazne prevyšuje ich kvalitu a kontrolu ich dodržiavania.

1 SUBJEKTY V OBLASTI KULTÚRY V BSK

Cieľom tejto časti Správy je poskytnúť prehľad o typoch subjektov pôsobiach v oblasti kultúry na území BSK a to z viacerých hľadísk, tak ako nám to umožnili východiskové dáta z Finstat.sk a troch dotačných schém - Audiovizuálny fond (AVF), Fond na podporu umenia (FPU) a Fond na podporu kultúry národnostných menšín (FPKNM).

Štruktúra organizácií podľa Finstatu

Na základe dát z Finstat.sk vieme získať prehľad o tom, aká je štruktúra organizácií (bez ohľadu na právnu formu) pôsobiaca v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu (dáta za rok 2020). Jednotlivé NACE kódy pre oblasť kultúrneho a kreatívneho priemyslu boli identifikované z Podrobnej definície odvetví kultúrneho a kreatívneho priemyslu. V tejto časti analyzujeme štruktúru organizácií v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu, ktoré pôsobia v BSK a to z pohľadu:

- štruktúry verejných organizácií pôsobiach v BSK
- štruktúry organizácií (firiem) zriadených miestnou samosprávou v BSK (zriadených nielen BSK)
- štruktúry organizácií (firiem) v súkromnom sektore pôsobiach v BSK

V BSK pôsobí v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu celkovo takmer 2 300 organizácií. Kým verejné organizácie a organizácie zriadené samosprávami v BSK sa primárne orientujú na činnosti knižníc, archívov a múzeí alebo prevádzku kultúrnych zariadení, súkromné firmy v BSK pôsobia predovšetkým v sektore, ktorý súvisí s filmovým priemyslom a televíznou tvorbou.

Tabuľka 1 Štruktúra verejných organizácií pôsobiach v BSK

Činnosť podľa NACE	
Činnosti knižníc a archívov	25 % (8)
Činnosti múzeí	12,5 % (4)
Činnosti spravodajských agentúr	3 % (1)
Prevádzka kultúrnych zariadení	9 % (3)
Rozhlasové vysielanie	3 % (1)
Scénické umenie	19 % (6)
Umelecká tvorba	3 % (1)
Vydávanie kníh	12,5 % (4)
Výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov	3 % (1)
Vysielanie televízie a predplatené programy televízie	9 % (3)
Celkový súčet	32

Zdroj: Finstat.sk, spracované autormi na základe NACE kódov kultúrneho a kreatívneho priemyslu.

Keď sa pozrieme na štruktúru verejných organizácií zriadených ministerstvami alebo inými orgánmi verejnej správy, prípadne neziskovými organizáciami, vidíme, že relatívne najviac organizácií (37,5 %)

vykonáva ako primárnu činnosť prevádzku knižníc, múzeí, archívov alebo spravovanie kultúrneho dedičstva. Ide napríklad o galériu Danubiana, Slovenské národné múzeum alebo Slovenský filmový archív. Scénické umenie je druhou relatívne najčastejšou (19 %) činnosťou organizácií. Ide napríklad o SND, SĽUK alebo Slovenskú filharmóniu. Treťou relatívne najčastejšou (12,5 %) činnosťou organizácií je vydávanie kníh.

Tabuľka 2 Štruktúra organizácií (firiem) zriadených miestnou samosprávou v BSK zriadených nielen BSK)

Činnosť podľa NACE	
Činnosti knižníc a archívov	13 % (6)
Činnosti múzeí	9 % (4)
Podporné činnosti súvisiace so scénickým umením	2 % (1)
Prevádzka kultúrnych zariadení	58 % (26)
Scénické umenie	4 % (2)
Vydávanie časopisov a periodík	2 % (1)
Vysielanie televízie a predplatené programy televízie	11 % (5)
Celkový súčet	45

Zdroj: Finstat.sk, spracované autormi na základe NACE kódov kultúrneho a kreatívneho priemyslu.

Organizácie zriadené miestnymi samosprávami alebo BSK sa vo výraznej miere orientujú na prevádzku kultúrnych zariadení (58 %), ako sú miestne osvetové centrá alebo miestne kultúrne strediská. Patria sem však aj viaceré divadlá, ako napríklad divadlo Aréna. Druhou najčastejšou činnosťou organizácií v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu, zriadených samosprávou, je prevádzka knižníc (napr. mestská knižnica v Pezinku), archívov a múzeí (napr. Galéria mesta Bratislavy alebo Malokarpatské múzeum v Pezinku). Vysielanie televízie je treťou najčastejšou činnosťou (11 %). Ide predovšetkým o miestne, lokálne televízie (napr. TV PEZINOK).

Tabuľka 3 Štruktúra organizácií (firiem) v súkromnom sektore pôsobiach v BSK

Činnosť podľa NACE	
Činnosti súvisiace s tvorbou filmov	1,2 % (26)
Činnosti knižníc a archívov	1,1 % (24)
Činnosti spravodajských agentúr	0,2 % (4)
Distribúcia filmov, videozáznamov a televíznych programov	1,6 % (34)
Podporné scénické činnosti	0,1 % (3)
Podporné činnosti súvisiace s výrobou filmov, videozáznamov a televíznych programov	29,9 % (657)

Podporné činnosti súvisiace so scénickým umením	8,0 % (176)
Premietanie filmov	0,5 % (11)
Prevádzka kultúrnych zariadení	7,1 % (156)
Príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok	3,8 % (85)
Rozhlasové vysielanie	0,7 % (15)
Scénické umenie	1,5 % (32)
Umelecká tvorba	15,9 % (349)
Vydávanie časopisov a periodík	6,5 % (143)
Vydávanie kníh	4,1 % (91)
Vydávanie novín	1,4 % (31)
Výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov	15,7 % (346)
Vysielanie televízie a predplatené programy televízie	0,7 % (17)
Celkový súčet	2200

Zdroj: Finstat.sk, spracované autormi na základe NACE kódov kultúrneho a kreatívneho priemyslu.

V BSK pôsobí v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu 2 200 firiem. Relatívne najviac firiem má primárnu činnosť súvisiacu s podpornými činnosťami na výrobu videozáznamov a televíznych programov (29,9 %). Ide o takmer každú tretiu firmu v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu. Ak k tomu pripočítame aj firmy, ktorých primárna činnosť je výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov (15,7 %) a distribúcia filmov, videozáznamov a televíznych programov (1,6 %), dostaneme sa k číslu takmer 50 percent. Inými slovami, minimálne polovica firiem pôsobiaca v BSK pôsobí vo filmovom alebo televíznom priemysle. Bližšie nezaradené umelecké činnosti tvoria ďalších takmer 16 percent firiem. Scénické umenia a podporné činnosti súvisiace so scénickým umením tvoria ďalších takmer 10 percent firiem pôsobiacich v BSK.

Štruktúra subjektov podľa podpory z Fondu na podporu umenia

Fond na podporu umenia (FPU) je verejnoprávna inštitúcia zabezpečujúca podporu umeleckých aktivít, kultúry a kreatívneho priemyslu. Fond poskytuje finančné prostriedky najmä na tvorbu, šírenie a prezentáciu umeleckých diel; podporu medzinárodnej spolupráce; na vzdelávacie programy v oblasti umenia, kultúry a kreatívneho priemyslu; na štipendiá pre fyzické osoby, ktoré sa tvoria, či výskumne podieľajú na rozvoji umenia a kultúry.

V roku 2020 tento fond prerozdeľoval finančnú podporu, ktorá súvisela s pandémiu Covid-19 a zámerom tejto podpory bolo zmierniť následky pandémie na jednotlivcoch - fyzické osoby, ktoré pracujú v oblasti kultúry. Pre potreby analytickej časti Stratégie rozvoja kultúry na roky 2021-2027, tieto mimoriadne individuálne dotácie neanalyzujeme pre potreby prehľadu finančných prostriedkov na kultúru v BSK. Tieto dáta však využívame na získanie predstavy o tom, aké profesie (ktoré žiadali o covid podporu) v oblasti kultúry sa nachádzajú v BSK.

Tabuľka 4 ukazuje štruktúru žiadostí a udelených prostriedkov v rámci FPU podľa typu žiadateľa. Celkovo schéma podporila 1 019 subjektov sumou približne 8 miliónov eur. V tejto schéme boli dominantne zastúpené neziskové organizácie, OZ, nadácie, neinvestičné fondy. Títo žiadatelia získali približne 60 percent všetkých prerozdelených fondov a v priemere uspelo sedem z desiatich žiadateľov z tejto skupiny žiadateľov. Neziskové organizácie, OZ, nadácie, neinvestičné fondy a ostatné právnické osoby získali v priemere najvyššie dotácie, približne 6 300 eur. Stratégiou FPU bolo prerozdelenie obmedzeného balíka finančných zdrojov čo najväčšiemu množstvu subjektov, čo prirodzene vyústilo do krátenia žiadaných finančných zdrojov. V priemere získali úspešní uchádzači približne 40 percent zo žiadaných finančných prostriedkov.

Drvivá väčšina všetkých žiadateľov v schéme FPU mala sídlo v okrese Bratislava (90 %). Približne jeden z desiatich žiadateľov mal sídlo v okrese Pezinok (5 %), Malacky (2 %), Senec (3 %).

Tabuľka 4 Prehľad FPU 2020

	Počet žiadateľov	Žiadané prostriedky z FPU	Priemerné žiadané prostriedky	Počet schválených žiadostí	Schválené žiadosti v EUR celkovo	Priemerná schválená žiadosť
Jednotlivec (SZČO, FO)	362	2 988 646 €	8 256 €	239	1 242 829 €	3 433 €
Nezisková organizácia, OZ, nadácia, neinvestičný fond	765	12 029 782 €	15 725 €	532	4 773 877 €	6 240 €
Obec	16	105 847 €	6 615 €	15	43 000 €	2 688 €
Ostatné právnické osoby	207	3 933 364 €	19 002 €	140	1 306 148 €	6 310 €
Rozpočtová alebo príspevková organizácia, ktorej zriaďovateľom je obec	74	703 263 €	9 504 €	57	335 570 €	4 535 €
Verejná vysoká škola	45	421 054 €	9 357 €	34	240 966 €	5 355 €
Záujmové združenie	3	28 350 €	9 450 €	2	9 000 €	3 000 €

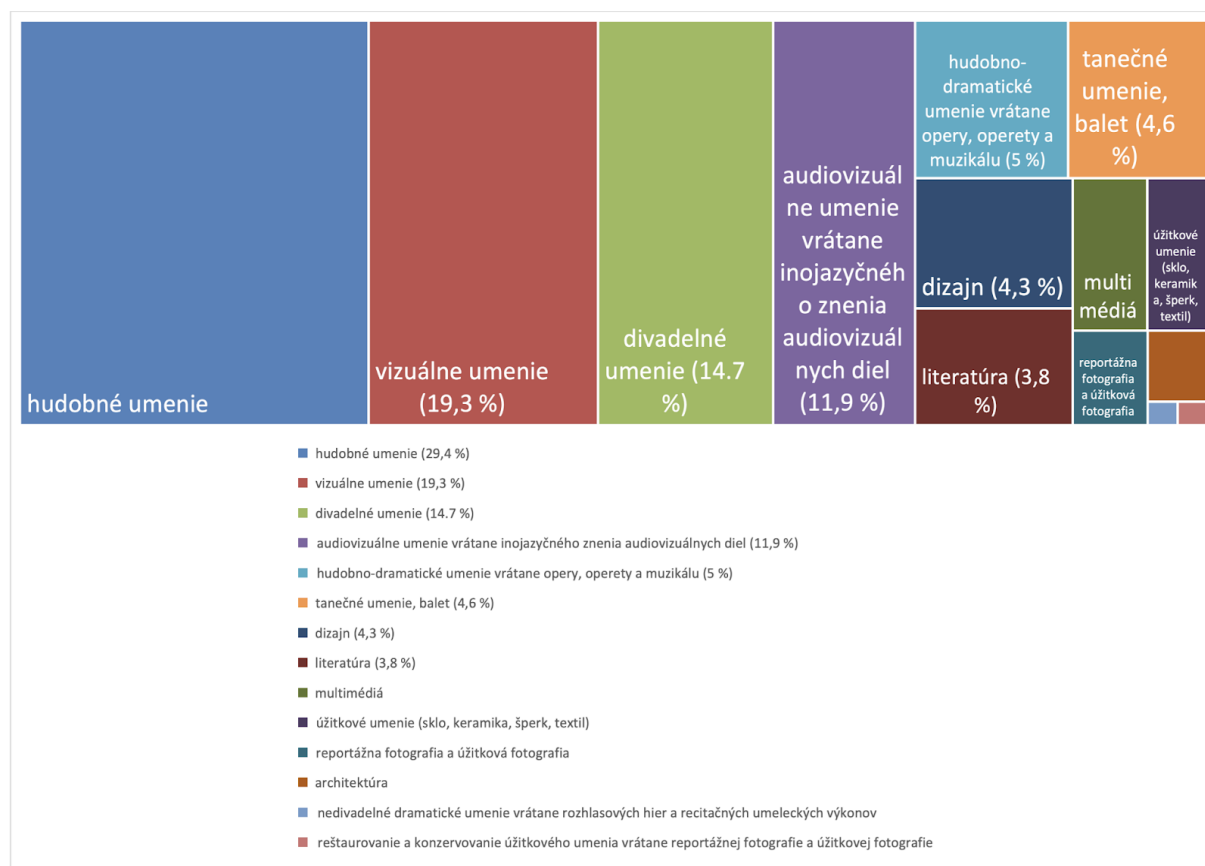
právnických osôb						
Spolu	1472	20 210 306 €		1019	7 951 390 €	

Zdroj: FPU, spracované autormi

Štruktúra profesií fyzických osôb v kultúre v zmysle evidencií Fondu na podporu umenia

Obrázok 1 ukazuje oblasti profesií v kultúre, v ktorých fyzické osoby pracovali a teda aj pôsobia v BSK. Z tejto databázy FPU vidíme, že registrované povolania v oblasti kultúr súvisia predovšetkým s hudobným umením, vizuálnym umením, divadelným umením a audiovizuálnym umením.

Obrázok 1 Oblasť umenia podľa počtu registrovaných fyzických osôb v BSK

Zdroj: FPU, spracované autormi

Štruktúra subjektov podľa podpory z Audiovizuálneho fondu

Audiovizuálny fond (AVF) je verejnoprávna inštitúcia na podporu a rozvoj audiovizuálnej kultúry a priemyslu. Základom zdrojov fondu je spojenie verejných financií (štátny rozpočet) a príspevkov od neštátnych subjektov, ktoré vo svojom podnikaní používajú audiovizuálne diela.

AVF finančne podporuje, vývoj, tvorbu a produkciu slovenských audiovizuálnych diel vrátane európskych koprodukcí, distribúciu, propagáciu a marketingovú podporu audiovizuálnych diel, prezentáciu

slovenskej kinematografie v zahraničí, digitalizáciu kín a technologický rozvoj v audiovizíe, filmové festivaly a prehliadky, výskum a vydávanie odbornej literatúry, vzdelávanie, workshopy a tréningy pre profesionálov v audiovizíi.

Hlavných cieľom AVF je podporovať trvalo udržateľný rozvoj audiovizuálnej kultúry a priemyslu na Slovensku a prispievať k stabilizácii finančných zdrojov, transparentnosti a odbornosti. Zdroje v tejto grantovej schéme sú poskytované vo forme dotácií, štipendií alebo pôžičiek.

Tabuľka 5 ukazuje štruktúru žiadostí a udelených prostriedkov podľa typu žiadateľa. Celkovo schéma podporila 285 subjektov sumou 8,7 miliónov eur. V tejto schéme boli dominantne zastúpené právnické osoby, špecificky právnické osoby zapísané v obchodnom registri. Táto skupina získala zo schémy až 98 percent všetkých zdrojov a v priemere uspelo sedem z desiatich žiadateľov. Tieto subjekty získavali aj v priemere vyššie dotácie ako jednotlivci, čo je spôsobené tým, že predkladali väčšie projekty s vyššími rozpočtami. Jednotlivci mali výrazne nižšiu relatívnu úspešnosť pri žiadaní o prostriedky - len približne 28 percent z nich získalo dotáciu.

Tabuľka 5 Prehľad AVF 2020

	Počet žiadostí	Celkový rozpočet predkladaných projektov	Žiadané prostriedky z AVF	Priemerné žiadané prostriedky	Počet schválených žiadostí	Schválené žiadosti	Priemerná schválená žiadosť
FO - SZČO	4	1 822 238 €	264 000 €	66 000 €	1	33 000 €	33 000 €
FO, nie je SZČO v živnostenskom registri	54	252 435 €	248 425 €	4 601 €	17	68 100 €	4 006 €
PO, nie je zapísaná v obchodnom registri	93	2 999 708 €	1 640 161 €	17 636 €	75	1088 072 €	14 508 €
PO je zapísaná v obchodnom registri	345	1 571 186 11 €	2 661 9587 €	77 608 €	192	7 498 019 €	39 052 €
Spolu	496	162 192 992 €	28 772 173 €		285	8 687 191 €	

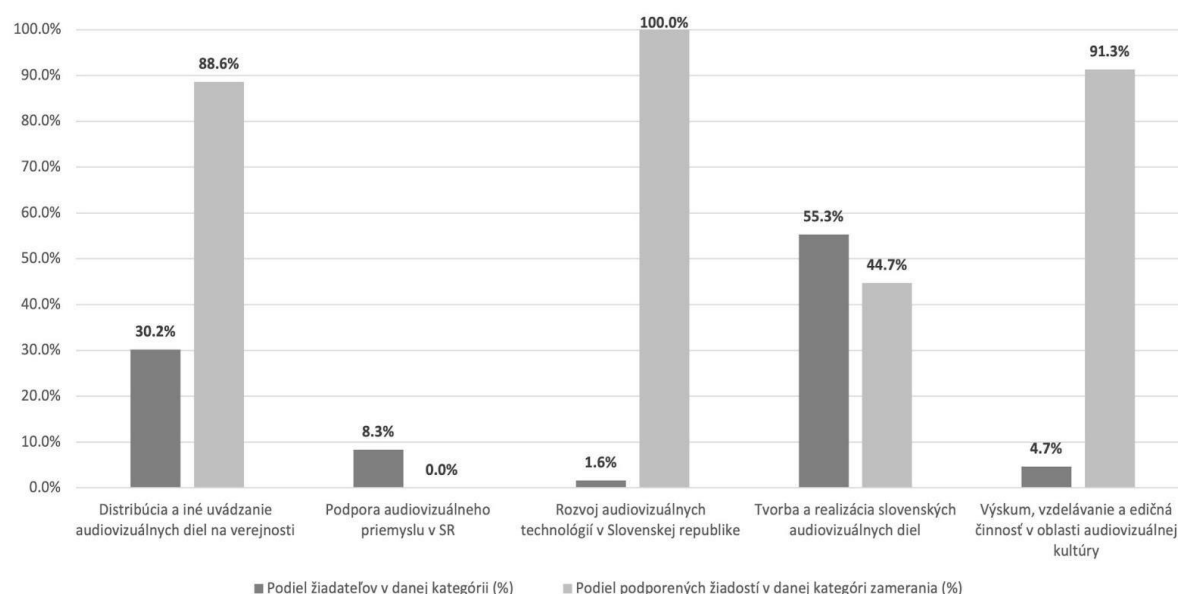
Zdroj: AVF, spracované autormi

V priemere deväť z desiatich subjektov malo sídlo v okrese Bratislava. Menej ako sedem percent právnických osôb malo sídlo v okresoch Malacky, Pezinok alebo Senec. Približne každá piata fyzická osoba, ktorá požiadala o dotáciu mala sídlo v okresoch Malacky, Pezinok alebo Senec. Zastúpenie

subjektov so sídlo v okrese Bratislava je teda výrazne dominantné v schém AVF. Väčšina organizácií je veľkosťou mikropodnik (69 %), stredne veľkým podnikom je len približne desať percent organizácií.

Ako môžeme vidieť na grafe 1, relatívne najviac žiadateľov je podávalo žiadosti v zameraní Tvorba a realizácia slovenských audiovizuálnych diel. V tomto zameraní však bola aj relatívne veľká súťaž, keď len približne každý druhý (45 %) žiadateľ získal podporu. Distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel na verejnosť je druhým najviac zastúpeným zameraním. Takmer 90 percent žiadateľov aj uspelo so žiadosťou a získalo podporu. Podobná úspešnosť bola aj v ostatných zameraniach, s výnimkou podpory audiovizuálneho priemyslu v SR, kde AVF nepodporil ani jednu zo 41 žiadostí.

Graf 1 Podiel žiadateľov a úspešnosť podľa typu zamerania AVF

Zdroj: AVF, spracované autormi

Štruktúra subjektov podľa podpory z Fondu na podporu kultúry národnostných menšín

V tejto časti analyzujeme štruktúru podaných žiadostí a udelených dotácií pre jednotlivcov a organizácie v BSK v rámci schémy Fondu na podporu kultúry národnostných menšín (FPKNM). Fond je nezávislá verejnoprávna inštitúcia, ktorá podporuje kultúru národnostných menšín v oblasti kultúrnych a vedeckých aktivít národnostných menšín, najmä vytváraním podporných mechanizmov pre tvorbu a šírenie kultúrnych a vedeckých hodnôt.

Tabuľka 6 ukazuje štruktúru žiadostí a udelených prostriedkov podľa typu žiadateľa. Celkovo cez schému podporili 311 subjektov v celkovej sume viac ako 2,2 milióna eur. V tejto schéme boli v roku 2020 dominantne zastúpené OZ, nadácie, neinvestičné fondy, neziskové organizácie. Táto skupina žiadateľov je aj relatívne najúspešnejšou pri získaní podpory, až 81 percent zo žiadostí je podporených. Druhou najpočetnejšou skupinou boli jednotlivci s nižšou relatívnou úspešnosťou pri žiadaní o podporu z tejto schémy (73 %).

V priemere, najvyššiu podporu žiadali väčšie organizácie, ktoré mali právnu formu rozpočtovej organizácie, obce, organizácie cirkvi alebo iných právnických osôb, ktoré v priemere žiadali viac ako 25-

tisíc eur. Jednotlivci a OZ, nadácie a iné neziskové organizácie žiadali o viac ako polovicu nižšie podpory. Uvedené je pomerovo viditeľné aj v priemernej výške získanej podpory pre jednotlivé skupiny žiadateľov.

Tabuľka 6 Prehľad FPKNM 2020

	Počet žiadostí	Žiadaná podpora	Priemerná žiadaná podpora	Udelená podpora	Získaná podpora	Priemerná získaná podpora
Jednotlivec	117	864 493 €	7 389 €	85	367 544 €	4 324 €
OZ, nadácia, neinvestičný fond, nezisková org.	242	2 628 802 €	10 863 €	195	1 272 771 €	6 527 €
Iné organizácie (napr. obec, rozpočtová org., a pod.)	41	1 059 313 €	25 837 €	31	587 228 €	18 943 €
Spolu	400	4 552 608 €			2 227 543 €	

Zdroj: FPKNM, spracované autormi

Drvivá väčšina žiadateľov mala sídlo v okrese Bratislava, až 98 percent OZ, nadácií, neinvestičných fondov, neziskových organizácií. V prípade jednotlivcov približne osem z desiatich žiadateľov malo sídlo v okrese Bratislava (78 %) a ostatní žiadatelia mali sídlo v okrese Senec (20 %). Dáta z FPKNM z roku 2020 ukazujú, že žiadatelia sú dominantne koncentrovaní v okrese Bratislava a minimálne v okresoch Malacky a Pezinok (1,3 %).

2 REGULAČNÉ NÁSTROJE

Tvorba verejných politík (stratégií, koncepcií, regulácií a pod.) na úrovni samosprávneho kraja je nevyhnutne ovplyvnená verejnými politikami tvorenými na európskej či národnej úrovni. Vzhľadom na to, že decentralizácia na Slovensku umožnila samospravovanie na úrovni regiónu/samosprávneho kraja, ide skôr o dokumenty, ktoré majú odporúčací charakter, nastavujú smerovanie - hodnotové či obsahové a priamy výkon a konkrétnu podobu politík ponechávajú v kompetencii volených a nevolených predstaviteľov konkrétnych samosprávnych krajov. V nasledujúcom texte sú kategorizované podľa úrovne spravovania t.j. na nadnárodné, národné a regionálne a zároveň na strategické, politické (deklaratívne) a relevantné právne normy (zákony a VZN).

2.1 Strategické dokumenty Európskej únie

Celkovo bolo identifikovaných päť strategických dokumentov na nadnárodnej úrovni - konkrétne úrovni Európskej únie, ktoré sú relevantné pre oblasť kultúry a kreatívneho priemyslu a majú dosah až po úroveň regiónov. Ich cieľom je vytvárať hodnotové a obsahové smerovanie pre tvorbu kultúrnych politík.

Nová európska stratégia pre kultúru prijatá Európskou komisiou v roku 2018 (COM(2018) 267 final)^{iv}

Nová európska stratégia pre kultúru nahradila stratégiu prijatú v roku 2007, pričom „...reaguje na výzvu európskych lídrov urobiť prostredníctvom kultúry a vzdelávania viac v záujme vybudovania súdržných spoločností a ponúknuť vízie atraktívnej Európskej únie. Jej cieľom je využiť plný potenciál kultúry na pomoc v budovaní inkluzívnejšej a spravodlivejšej Únie podporujúcej inováciu, kreativitu a udržateľnú zamestnanosť a rast.“^v

Smerom k regiónom *Nová európska stratégia pre kultúru* konštatuje, že:

- mestá a regióny sú prirodzenými partnermi pre kultúrne a kreatívne sektory, ktoré majú obrovský potenciál, pokiaľ ide o experimentovanie, predvídanie trendov a skúmanie modelov sociálnej a hospodárskej inovácie.
- sú na čele rozvoja prostredníctvom kultúry, a to vďaka väčšej miestnej nezávislosti, ich príťažlivosti pre veľmi talentovaných jednotlivcov a ich blízkosti k potrebám a potenciálu svojich obyvateľov.
- kultúra a cestovný ruch sú silným hnacím motorom hospodárskej činnosti.
- mestá, ktoré investujú do kultúry, z toho môžu mať značný úžitok a môžu prilákať viac pracovných miest a ľudského kapitálu ako iné porovnateľné mestá (v zmysle Monitoru kultúrnych a tvorivých miest)

Smerom k vidieckym oblastiam^{vi} *Nová európska stratégia pre kultúru* konštatuje, (že):

- obnova a modernizácia kultúrneho a prírodného dedičstva k rastovému potenciálu a udržateľnosti,
- integrované riadenie kultúrnych a prírodných statkov podnecuje ľudí k tomu, aby objavovali oba druhy a aktívne sa o ne zaujímal^{vii}
- prínos makro-regionálnych kultúrnych ciest v rámci rastu zamestnanosti ako aj propagácii Európy ako destinácie^{viii}

- potrebu zlepšiť úlohu kultúry v rámci územného rozvoja na základe inovácií. K plánovaniu v rámci regiónov a miest uvádza, že je potrebné, ale musí byť umožnená aj inovácia pomocou procesov zdola nahor, kreatívnych centier a inkubátorov, v ktorých spoločne pracujú a tvoria pracovníci v slobodných a kreatívnych povolaniach^{ix}.

V rámci využitia transformačného potenciálu kultúry, umenia a kreativity a s cieľom vytvoriť prostredie podporujúce inovácie na základe kultúry, navrhuje Európska komisia zamerať sa na tri osobitné oblasti:

- vzdelávanie a odbornú prípravu,
- mestá a regióny
- samotný kultúrny a kreatívny priemysel

Záver Rady o pracovnom pláne pre kultúru na roky 2019 – 2022^x v kontexte Záverov Rady, ktorými sa mení pracovný plán pre kultúru (2019 – 2022)^{xi} (2018/C 460/10 v kontexte 8271/20)

Dokument je postavený na troch základných zásadách a síce, že kultúra je hodnotou sama osebe, že prispieva k udržateľnému sociálnemu a hospodárskemu rozvoju a kultúrna a jazyková rozmanitosť patrí medzi kľúčové hodnoty Európskej únie a jej ochrana a podpora je ťažiskom kultúrnej politiky na európskej úrovni. Zároveň konštatuje, že uplatňovanie kultúrnych aspektov si vyžaduje holistický a horizontálny prístup k legislatíve, financovaniu a medziodvetvovej spolupráci. Vyzdvihuje potrebu pravidelného dialógu medzi členskými štátmi, európskymi inštitúciami a občianskou spoločnosťou, ako aj tematickú spoluprácu s medzinárodnými organizáciami, ktorá prináša synergie a lepšie výsledky. Za zásadnú súčasť pracovného plánu pre kultúru považuje flexibilitu, ktorá umožní reagovať na meniace sa politické prostredie.

Prioritami v pracovnom pláne na roky 2019 – 2022 sú vybrané oblasti vzhľadom na ich príspevok ku kultúrnej rozmanitosti, európsku pridanú hodnotu a potrebu spoločných opatrení a dôrazom na synergiu medzi nimi:

- udržateľnosť v oblasti kultúrneho dedičstva^{xii},
- súdržnosť a kvalita života^{xiii},
- ekosystém, ktorý bude podporovať umelcov, profesionálov z kultúrnych a kreatívnych odvetví a európsky obsah^{xiv},
- rodová rovnosť^{xv},
- medzinárodné vzťahy v oblasti kultúry^{xvi},
- Kultúra ako hnacia sila udržateľného rozvoja^{xvii}.

Okrem týchto priorít sú pridané aj horizontálne témy digitalizácie (vytvárajúcej nové a inovatívne možnosti z hľadiska prístupu, prejavu, uchovávaní, šírenia a spotreby pre umenie a kultúru) a štatistiky v oblasti kultúry (podporujúcu tvorbu politiky založenej na dôkazoch na európskej a vnútroštátnej úrovni).

Stratégia EÚ pre medzinárodné kultúrne vzťahy (JOIN(2016) 29 final)^{xviii}

Stratégia EÚ pre medzinárodné vzťahy v oblasti kultúry sa zameriava na podporu kultúrnej spolupráce s partnerskými krajinami v troch hlavných oblastiach: podpora kultúry ako hnacieho motora sociálneho a hospodárskeho rozvoja, podpora kultúry a medzikultúrneho dialógu v rámci mierových vzťahov medzi

komunitami, posilňovanie spolupráce v oblasti kultúrneho dedičstva. Pri sledovaní týchto cieľov medzinárodné kultúrne vzťahy EÚ prispievajú k tomu, aby sa z EÚ stal silnejší globálny aktér.

Stratégia určuje hlavné zásady pre činnosť EÚ v oblasti medzinárodných kultúrnych vzťahov:

1. Podpora kultúrnej rozmanitosti a rešpektovania ľudských práv
2. Podpora vzájomného rešpektu a medzi-kultúrneho dialógu
3. Zabezpečenie rešpektovania komplementárnosti a subsidiarity
4. Podpora prierezového prístupu ku kultúre
5. Podpora kultúry prostredníctvom existujúcich rámcov pre spoluprácu.

So zameraním sa regióny je Stratégia EÚ pre medzinárodné kultúrne vzťahy relevantná hlavne v tom, že konštatuje nasledujúce:

- kultúrne vzťahy by mali zohľadňovať regionálne rozdiely a miestne citlivé otázky a činnosti by sa mali prispôbiť konkrétnym kultúrnym kontextom a záujmom
- pri úplnom rešpektovaní zásady subsidiarity EÚ prijíma opatrenia na podporu medzinárodných kultúrnych vzťahov, ak by boli účinnejšie ako opatrenia prijaté na vnútroštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni.
- kultúrny a kreatívny priemysel, ktoré patria medzi dynamické hospodárske sektory, sú významnými tvorcami kvalitných pracovných miest a často podporujú inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast. Investície do kultúrnych projektov prispievajú ku konkurencieschopnosti, príťažlivosti a sociálnej súdržnosti miest a regiónov^{xix}
- viac než 70 regiónov EÚ určilo kultúrny a kreatívny priemysel ako prioritu pre svoje stratégie inteligentnej špecializácie, v ktorých sa tieto odvetvia uznávajú ako hybná sila regionálneho rastu a tvorby pracovných miest na miestnej úrovni.
- kultúra spája rôznorodé regióny, prispieva k udržateľnému cestovnému ruchu, zachovávať životné prostredie a podporovať energetickú efektívnosť a zároveň konštatuje, že vo všetkých stratégiách sa kultúra považuje za investíciu do rastu a zamestnanosti, ako aj za pilier hospodárskej činnosti v rámci cieľa Európskej územnej spolupráce.
- v rámci programu Horizont 2020 sa podporuje výskum a inovácie zamerané na činnosti v oblasti kultúrneho dedičstva prostredníctvom nadnárodných, interdisciplinárnych projektov so zapojením miestnych a regionálnych orgánov, podnikov a občianskej spoločnosti, s cieľom nájsť nové riešenia zamerané na zachovanie a správu kultúrneho dedičstva v Európe, ktoré ohrozuje zmena klímy.

Uznesenie Európskeho parlamentu o súdržnej politike EÚ v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu (2016/2072(INI))

Uznesenie prináša novú definíciu kultúrneho a kreatívneho priemyslu: „kultúrny a kreatívny priemysel predstavujú tie odvetvia, ktoré sa zakladajú na kultúrnych hodnotách, kultúrnej rozmanitosti, individuálnej a/alebo kolektívnej tvorivosti, zručnostiach a talente a majú potenciál generovať inovácie, bohatstvo a pracovné miesta vytváraním sociálnych a hospodárskych hodnôt predovšetkým z duševného vlastníctva; patria sem tieto odvetvia, ktoré závisia od kultúrnych a kreatívnych vstupov: architektúra, archívy a knižnice, umelecké remeslá, audiovizuálna oblasť (vrátane filmu, televízie, softvéru, videohier, multimédií a hudby zo záznamu), kultúrne dedičstvo, dizajn, odvetvia vyrábajúce

luxusné výrobky, v ktorých má významnú úlohu kreativita, a móda, festivaly, naživo hraná hudba, divadelné umenie, knihy a publikácie (noviny a časopisy), rozhlas a výtvarné umenie, reklama.“

Smerom k regiónom uznesenie konštatuje, že:

- kultúrny a kreatívny priemysel má dvojakú a vnútornú hodnotu, pretože prostredníctvom priamych väzieb na umelcov a tvorcov zachováva a podporuje kultúrnu a jazykovú rozmanitosť a posilňuje európsku, národnú, regionálnu a miestnu identitu, pričom podporuje sociálnu súdržnosť a spolu s rôznymi modelmi tvorby hodnôt významne prispieva ku kreativite, k investíciám, rastu, inováciám a k zamestnanosti a je hnacou silou udržateľného hospodárskeho rastu v EÚ a jej členských štátoch
- kultúrny a kreatívny priemysel zohráva významnú úlohu pri vytváraní živých a jedinečných regiónov, čo môže zvýšiť kvalitu života občanov a môže byť významným faktorom priťahujúcim investície
- kultúrne iniciatívy a odvetvia zohrávajú v oblasti miestneho a regionálneho rozvoja viacero úloh, pričom tradične zvyšujú príťažlivosť regiónov, zabezpečujú sociálno-ekonomické začlenenie a rozvoj vidieckych a izolovaných oblastí a umožňujú integrovanú a udržateľnú obnovu miest
- cestovný ruch zameraný na priemyselné dedičstvo a múzeá priemyslu môžu poskytnúť nové kultúrne a hospodárske vyhliadky, najmä pre post-industriálne regióny, a zachovať tradičné európske know-how
- kultúrny a kreatívny priemysel prispieva k uchovávaniu a zlepšovaniu ohromného kultúrneho, historického a architektonického dedičstva Európy; keďže kultúrny a kreatívny sektor je dôležitý z hľadiska rozvoja kultúrnej diplomacie, cestovného ruchu, propagácie národných a miestnych kultúr, pričom je motorom snahy o pokrok a rozvoj miest a regiónov
- vyzýva Komisiu a členské štáty, aby vo svojich príslušných oblastiach právomoci podporovali medziodvetvovú spoluprácu tým, že zavedú „vzdelávacie laboratória“, tvorivé centrá, spoločné pracovné priestory, programy vytvárania kontaktov a kultúrne a tvorivé zoskupenia a siete na regionálnej, vnútroštátnej, európskej a medzinárodnej úrovni s cieľom podporiť interakcie medzi mikro-podnikmi, malými, strednými a veľkými podnikmi a medzi neziskovými organizáciami a obchodnými spoločnosťami pôsobiace v kultúrnom a kreatívnom sektore, tradičnými remeslami, organizáciami pôsobiace v oblasti kultúrneho dedičstva, výskumnými centrami, univerzitami, investormi a tvorcami politík; okrem toho žiada o podporu pre rozvoj priaznivého právneho prostredia nakloneného inováciám na tvorbu a skúšanie nových obchodných modelov, výrobkov a služieb prostredníctvom strategických partnerstiev výrobcov, distribútorov a propagátorov a o podporu činností podnikateľských inkubátorov
- uznáva, že mnohé mestá a regióny v celej Európe vypracovali rozsiahle plány pre svoj miestny kultúrny a kreatívny priemysel; vyzýva Komisiu, aby nadviazala na najlepšie postupy z týchto stratégií
- pripomína, že jedným z najväčších problémov, ktorému odvetvie kultúrneho dedičstva čelí, je postupný zánik tradičných zručností a remesiel; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby zabezpečili zachovanie dedičstva, kultúrnej a jazykovej rozmanitosti, tradičných zručností a európskeho národného, regionálneho a miestneho know-how a aby chránili a propagovali remeselné živnosti spojené s kultúrnym a kreatívnym sektorom, aby podporovali a uľahčovali prenos know-how a aby venovali väčšiu pozornosť odbornej príprave a v záujme prilákania talentov aj vysoko kvalifikovanej pracovnej sile

- poukazuje na to, že na dosiahnutie účinnejšej interakcie medzi európskymi štrukturálnymi a investičnými fondmi (EŠIF) a inými európskymi programami na programové obdobie 2014 – 2020 stále možno urobiť oveľa viac, najmä pokiaľ ide o programy Erasmus+ a Kreatívna Európa uvedené v bodoch 4.6 a 6.4 prílohy I k nariadeniu o spoločných ustanoveniach, a to poskytovaním lepších informácií v celej EÚ a oveľa jednoznačnejším vykonávaním v členských štátoch a ich regiónoch.

2.2 Strategické materiály na národnej úrovni

Strategické materiály na národnej úrovni sú zamerané všeobecne (Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030) i pre konkrétne oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu (Stratégie, koncepcie a Akčné plány z dielne Ministerstva kultúry SR).

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030

Stratégia predstavuje „...komplexný medzi-sektorálny strategický dokument, ktorý rámcuje implementáciu Agendy 2030, prípravu dokumentov pre nasledujúce programové obdobie a ktorý sa bude aktualizovať v kontexte spoločenských zmien, výziev a medzinárodných strategických dokumentov“. (s.5) Dokument Slovensko 2030 „definuje priority a ciele rozvoja Slovenska v troch integrovaných rozvojových programoch pokrývajúcich kľúčové oblasti rozvoja: ochrana a rozvoj zdrojov, ich udržateľné využívanie a rozvoj komunít. Tieto programy sú chápané ako prierezové, integrujúce problematiku rôznych rezortov a rôznych úrovní štátnej správy a územnej samosprávy. Reagujú na hlavné výzvy nielen na národnej úrovni, ale berú do úvahy špecifiká regiónov Slovenska.“ (s.4)

V jednotlivých kľúčových oblastiach rozvoja sa kultúra a kreatívny priemysel nachádzajú v častiach *Ochrana a rozvoj zdrojov^{xx}* a *Udržateľné využívanie zdrojov^{xxi}*. V časti Ochrana rozvoj zdrojov ide hlavne o opatrenia na vypracovanie politiky na podporu rodiny aj prostredníctvom kultúrneho vyžitia, pokračovanie v obnove národných kultúrnych pamiatok a v ich využívaní, posilnenie úlohy kultúrneho dedičstva v živote spoločnosti s dôrazom na zabránenie vo fyzickej degradácii, zatraktívnenie lokalít kultúrneho dedičstva aj cez kultúrny turizmus, zvýšenie rastu spotreby kultúry na Slovensku, zlepšenie interpretáciu, prezentáciu, manažment a marketing verejných kultúrnych hodnôt, využívanie digitalizácie pri prezentácii kultúrneho dedičstva a posilnenie vzťahu ku kultúrno-historickým hodnotám.

V časti *Udržateľné využívanie zdrojov* sú uvedené opatrenia na podporu a rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu, zabezpečenie rozvoja kultúrnej infraštruktúry a ochrany a udržiavania pamiatkového fondu, zabezpečenie fyzickej infraštruktúry pre kultúrne a súvisiace účely, zahrnutie rozvoja kultúrnej infraštruktúry, kultúry, kultúrneho a kreatívneho priemyslu ako vzácneho verejného statku do stratégií a programov rozvoja obcí, miest a regiónov, vybudovanie systému podpory zapojenia rôznych komunít do využívania kultúrneho a kreatívneho potenciálu podpora partnerstiev medzi sektormi kultúry a kreatívnych odvetví, miestnymi orgánmi, sociálnymi partnermi a aktérmi v oblasti formálneho a neformálneho vzdelávania.

Dokument Slovensko 2030 plní aj funkciu Národnej stratégie regionálneho rozvoja a vytvára základné východisko pre regionálnu a miestnu samosprávu pre spracovanie ich programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja. V časti stratégie Slovensko 2030 ako Národná stratégia regionálneho

rozvoja SR, ktorá je prílohou č. 1 sú kultúra a kreatívny priemysel taktiež zastúpené cez výzvy, priority, ciele či nástroje. V časti A. Analýza hospodárskej a sociálnej situácie v regiónoch, hlavné faktory a odhad vývoja regiónov je ako jedna z kľúčových oblastí výziev a problémov identifikovaná aj ochrana a rozvoj kultúrnych zdrojov. V časti D Priority, ciele a nástroje regionálneho rozvoja podľa typov regiónov, miest a obcí je kultúra uvedená v časti s názvom Regióny, mestá a obce s dominanciou prírodných a kultúrnych chránených území^{xxii} a v časti s názvom Regióny, mestá a obce v prihraničných a cezhraničných územiach je kultúra zastúpená prostredníctvom pamiatok^{xxiii}.

Stratégia ochrany pamiatkového fondu na roky 2017 – 2022

Stratégia „má ambíciu konkrétnymi opatreniami realizovanými subjektmi verejnej správy (štátnej správy a samosprávy) odstraňovať disproporciu medzi záväzkami Slovenskej republiky v ochrane a obnove pamiatkového fondu a medzi vyčleňovaním reálnych zdrojov na jeho udržanie a záchranu tak, aby v strednodobom časovom výhľade nedochádzalo k zhoršovaniu stavebnotechnického stavu pamiatkového fondu a jeho úbytku a tým k zhoršovaniu konkurencieschopnosti Slovenskej republiky a k narastaniu „spoločenského dlhu“ v tejto oblasti.

Smerom k samosprávnym krajom stratégia konštatuje, že „Samosprávne kraje, mestá a obce si len pomaly a postupne a stále nie dostatočne osvojujú agendu a potenciál kultúrneho dedičstva“ (str.6) a že „...v súčasnosti ochrana pamiatok stále viac predmetom dobrovoľných a spontánnych aktivít občianskych iniciatív a mimovládnych organizácií. Priame väzby na túto oblasť má aj miestna a regionálna samospráva, ktorá však prevažne význam stavu pamiatok popri iných úlohách nedoceňuje, ktorá má možnosť vytvárať zoznamy pamätihodností obce slúžiace ako podklad pre ich možný zápis ako národné kultúrne pamiatky (s.8) Stratégia uvádza, že pre potreby samospráv bude na plánovanie stavebnej činnosti ako pomôcka slúžiť sprístupnený zoznam archeologických nálezísk na Slovensku („Archeologická mapa Slovenska“) (str. 24).

Koncepcia udržateľného rozvoja nehmotného kultúrneho dedičstva a tradičnej ľudovej kultúry na rok 2020-2025

Koncepcia na základe potreby ochrany, zachovania a rozvoja nehmotného kultúrneho dedičstva a tradičnej ľudovej kultúry, pristupuje k realizácii konkrétnych krokov prispievajúcich k vyššej miere ochrany ako aj k zvýšeniu povedomia odbornej i laickej verejnosti o tejto problematike.

Smerom k samosprávnym krajom stratégia uvádza, že „V rámci celého komplexu činností a aktivít prispievajúcich k uchovávaniu i rozvíjaniu tradičnej ľudovej kultúry a nehmotného kultúrneho dedičstva má okrem štátnej správy svoj významný podiel aj územná samospráva (zriaďovanie organizácií, poskytovanie grantov a dotácií a i.) a tretí sektor.“

Akčný plán medzinárodného projektu CREADIS3

Projekt CREADIS3, ktorého partnerom bolo Ministerstvo kultúry SR mal ambíciu prispieť k zlepšeniu inštitucionálneho riadenia v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu a zvýšiť jeho podiel na regionálnom rozvoji. Jedným z výstupov projektu je Akčný plán, ktorý slúži ako jeden z nástrojov na naplnenie špecifického čiastkového cieľu projektu pre Ministerstvo kultúry SR, ktorým bola podpora a rozvoj viacúrovňovej spolupráce na území s cieľom umožniť lepšiu súčinnosť medzi rôznymi orgánmi pôsobiacimi v kultúrnom a kreatívnom priemysle na Slovensku a vytvorenie konkrétnych opatrení na jeho efektívnu podporu. Súčasťou tohto Akčného plánu sú dve opatrenia, ktoré sa týkajú regionálnych politík v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu. Týmito opatreniami sú:

- Opatrenie 2: Vytvorenie nového komunikačného nástroja Fórum pre kultúrny a kreatívny priemysel^{xxiv}
- Opatrenie 3: Podpora prípravy regionálnych politík pre kultúrny a kreatívny priemysel prostredníctvom špecifických vzdelávacích aktivít^{xxv}

2.3 Strategické materiály na regionálnej úrovni

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2021 – 2027 (s výhľadom do 2030)

Kultúra a kreatívny priemysel sú obsiahnuté v tomto dokumente už v globálnom ciele samosprávneho kraja: „Rozvoj udržateľnej mobility, zlepšovanie kvality životného prostredia, kvalitný systém vzdelávania, zdravotníctva a poskytovania sociálnych služieb, efektívna podpora kultúry, cestovného ruchu a podnikania, moderná vybavenosť územia a efektívne riadenie verejnej správy“. (s. 12)

Kultúra a kreatívny priemysel sa nachádzajú vo viacerých strategických cieľoch a prioritách, ktorými sú najmä:

- Strategický cieľ 4: „Zvýšiť rozmanitosť a kvality kultúry a udržateľnosť cestovného ruchu“ a
- Strategický cieľ 8: „Na princípe partnerstva a dátach zefektívniť riadenie verejnej správy“.

Z vyššie uvedeného strategického cieľa 4: Zvýšiť rozmanitosť a kvality kultúry a udržateľnosť cestovného ruchu následne vychádza aj Priorita 4: Udržateľný cestovný ruch a rozmanitá kultúra. (s.13).^{xxvi} Ďalej je strategický cieľ rozpracovaný do strategických investičných balíčkov so špecifickými cieľmi, z ktorých sa kultúry a kreatívneho priemyslu týkajú nasledovné: Zlepšenie podmienok pre rozvoj prírodného cestovného ruchu a vidieckeho turizmu so špecifickým cieľom podpory rozvoja udržateľného prírodného turizmu na území kraja^{xxvii}, Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu a budovanie doplnkovej infraštruktúry so špecifickým cieľom Podpory rozvoj udržateľného cestovného ruchu na území kraja^{xxviii}, Rozvoj kultúry a kultúrno-kreatívneho priemyslu so špecifickým cieľom zvýšiť ochrana kultúrneho dedičstva a vytvoriť vhodné podmienky pre rozvoj kreatívneho priemyslu.^{xxix}

Z vyššie uvedeného globálneho cieľa vychádza strategický cieľ 8: Na princípe partnerstva a dátach zefektívniť riadenie verejnej správy, z ktorého následne vychádza aj Priorita 8: Efektívne financovanie a komplexný rozvoj regiónu (s.13). Kultúra a kreatívny priemysel sú tu identifikované v Strategickom investičnom balíčku: Podpora systémových zmien so špecifickým cieľom podporiť zavádzanie systémových zmien v jednotlivých rozvojových oblastiach.^{xxx}

Kultúra a kreatívny priemysel boli identifikované aj v časti dokumentu A.5 Územná prioritizácia – územná a tematická koncentrácia, ktorá rozdeľuje územie BSK na spoločné plánovacie územia. V rámci jednotlivých plánovacích území sú ďalej identifikované kľúčové problémy a výzvy spolu s kľúčovými projektmi a riešeniami na jednotlivé priority PHSR BSK a teda aj v priorite 4: Udržateľný cestovný ruch a rozmanitá kultúra. Táto časť rozdeľuje BSK na tieto plánovacie územia:

- Územie mestského regiónu Bratislava v zmysle kompetencií hl. m. SR Bratislavy^{xxxi},
- Územie hl. m. SR Bratislava (mimo kompetencií hl. m. SR Bratislava),^{xxxii}
- Okres Malacky^{xxxiii},
- Okres Pezinok^{xxxiv} a

- Okres Senec^{xxxv}.

V rámci časti PHSR BSK A.6.1 Zdôvodnenie výberu cieľov a identifikácia kľúčových problémov a výziev sú kultúra a kreatívny priemysel identifikované v bode A.6.1.4 Kľúčové problémy a výzvy v oblasti Cestovný ruch, kultúra a kreatívny priemysel a to nasledovne:

Podpora rozvoja lokálnych produktov vidieckeho turizmu a agroturizmu - rozvoj vidieka;

- Obnova kultúrnych pamiatok (vrátane NKP) a zaujímavostí vrátane doplnkovej infraštruktúry (NKP Devín; NKP kúpele Grössling, rekonštrukcia Michalskej veže, obnova kultúrnych pamiatok budov UK (Filozofická fakulta, Lekárska fakulta atď.);
- Obnova a rozvoj kultúrnych zariadení (trvalý depozitár pre zbierkové predmety - nová budova (BA), nová budova pre kultúru v Bratislave (nové PKO), depozitáre pre Múzeum mesta Bratislavy a Galériu mesta Bratislavy v KSP, Divadlo Aréna, Bratislavské bábkové divadlo, sprevádzkovanie Múzeum F. Kostku v Stupave, kultúrne centrum Pezinok, Malacky, Chorvátsky Grob, Ivanka pri Dunaji, rekonštrukcie kultúrnych domov);
- Budovanie novej infraštruktúry pre zachovanie prírodného a kultúrne dedičstva (múzeum, centrum histórie);
- Inovatívna ponuka informácií a cielená propagácia nových produktov cestovného ruchu (rozvoj siete tematických ciest zameraných na historické a technické pamätihodnosti, prírodné jedinečnosti, turistiku a golf, eko a geoturizmus [Geopark Malé Karpaty, Sanbersko-Pajštunský geopark], vínny turizmus a lokálne produkty, zriadenie a prevádzkovanie oficiálnej destinačnej karty Bratislava CARD City & Región);
- Podpora kreatívneho priemyslu (o. i. rekonštrukcia objektu Konskej železnice (kreatívne centrum)-Nové Mesto, rekonštrukcia objektu Vernost' - Kreatívne centrum-Nové Mesto).

2. 4 Politické deklarácie (vládne vyhlásenia)

2.5 Legislatíva v oblasti regionálnej kultúrnej politiky

Právne normy v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu upravujúce túto oblasť v kontexte samosprávnych krajov je možné rozdeliť do dvoch základných skupín. Prvú skupinu tvoria právne normy upravujúce základný kompetenčný rámec pre samosprávne kraje. Druhú skupinu tvoria právne normy, ktoré upravujú výkon a rozsah kompetencií samosprávnych krajov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu, ktorých predmetom úpravy sú jednotlivé oblasti ako sú múzeá, galérie, knižnice, divadelná činnosť či kultúrno-osvetová činnosť.

Základný kompetenčný rámec samosprávnych krajov v zmysle platnej legislatívy

Pod základný kompetenčný rámec samosprávnych krajov je možné zaradiť tri základné zákony:

- **Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov** (zákon o samosprávnych krajocho) v znení neskorších predpisov, konkrétne v §4 ods. 1: Samosprávny kraj pri výkone samosprávy sa stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov. Pritom najmä v zmysle písm. a) zabezpečuje tvorbu a plnenie programu sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja územia samosprávneho kraja, v zmysle písm. l) utvára podmienky na tvorbu,

prezentáciu a rozvoj kultúrnych hodnôt a kultúrnych aktivít a stará sa o ochranu pamiatkového fondu; v §11 ods. 2: zastupiteľstvu vyhradzuje právo rozhodovať o základných otázkach samosprávneho kraja, a to: v zmysle písm. c) schvaľovať program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja samosprávneho kraja, regionálnu stratégiu výchovy a vzdelávania v stredných školách, regionálne rozvojové plány a programy...

- **Zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky** v znení neskorších predpisov, kde v rámci kompetenčného rámca samosprávneho kraja v oblasti kultúry upravuje prechod pôsobností z ministerstiev, z krajských úradov a z okresných úradov na obce a na vyššie územné celky, a to konkrétne v zmysle § 3 na úsekoch divadelnej činnosti^{xxxvi}; činnosti múzeí a galérií^{xxxvii}, osvetovej činnosti^{xxxviii} a činnosti knižníc^{xxxix}.
- **Zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy** v znení neskorších predpisov v rámci kompetenčného rámca samosprávneho kraja upravuje v zmysle § 1 ods. (1) písm. a) rozpočet sektora verejnej správy, osobitne štátny rozpočet, vzájomné finančné a s nimi súvisiace vzťahy v rámci verejnej správy a tieto vzťahy k ostatným subjektom; písm. d) zriaďovanie rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií a hospodárenie rozpočtových a príspevkových organizácií.

Právne predpisy upravujúce výkon a rozsah kompetencií samosprávnych krajov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu v zmysle platnej legislatívy

- **Zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu** v znení neskorších predpisov - upravuje spoluprácu s Ministerstvom kultúry SR^{xi}, Krajským pamiatkovým úradom^{xii}. Ďalej právny predpis upravuje práva a povinnosti samosprávneho kraja v súvislosti s ochranou pamiatkového fondu^{xiii}, prevedenie vlastníctva archeologického nálezu jeho správcom^{xliii}.
- **Zákon č. 206/2009 Z.z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty** a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v rámci výkonu a rozsahu kompetencií samosprávnych krajov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu upravuje zriadenie galérie samosprávnym krajom^{xliv}, zriadenie múzea vybraného regiónu^{xlv}.
- **Zákon č. 126/2015 Z.z. o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty** a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z. V znení neskorších predpisov v rámci výkonu a rozsahu kompetencií samosprávnych krajov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu upravuje možnosť samosprávneho kraja zriadiť regionálnu knižnicu^{xlvi}, jej status^{xlvii} a rozsah krajskej pôsobnosti vybranej regionálnej knižnice^{xlviii}.
- **Zákon č. 103/2014 Z.z. o divadelnej činnosti a hudobnej činnosti** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v rámci výkonu a rozsahu kompetencií samosprávnych krajov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu upravuje pôsobnosť

samosprávneho kraja na úseku divadelnej činnosti a hudobnej činnosti^{ix} a možnosť samosprávneho kraja zriadiť divadlo alebo hudobnú inštitúciu^l.

- **Zákon č. 189/2015 Z. z. o kultúrno-osvetovej činnosti v rámci výkonu a rozsahu kompetencií samosprávnych krajov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu** upravuje možnosť zriadiť alebo založiť kultúrno-osvetové zariadenie samosprávnym krajom^{li}, a výkon samosprávy v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti^{lii}.

2.6 Všeobecne záväzné nariadenia BSK v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu

V oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu bolo identifikované VZN č. 5/2020 o poskytovaní dotácií z rozpočtu Bratislavského samosprávneho kraja. Tento predpis upravuje postup a podmienky poskytovania dotácií oprávneným žiadateľom z rozpočtu Bratislavského samosprávneho kraja aj v nadväznosti na Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja a ďalšie strategické dokumenty a koncepcie pre jednotlivé oblasti podpory verejného života.

3 EKONOMICKÉ NÁSTROJE BSK

V tejto časti analyzujeme tri ekonomické nástroje BSK. V prvom rade Bratislavskú regionálnu dotačnú schému (ďalej len BRDS), ktorá dlhodobo tvorila hlavnú schému pre podporu zriaďovanej, ale aj nezriaďovanej kultúry. V roku 2020 však bola zrušená. Druhým nástrojom sú individuálne dotácie, o ktorých rozhoduje predseda BSK. V roku 2020, po zrušení čiastočne sanovala výpadky z plánovaných zdrojov z BRDS pre nezriaďovanú kultúru. V neposlednom rade ide o rozpočtové zdroje BSK, ktorými podporuje zriaďovanú kultúru na území BSK. Ide predovšetkým o sedem kultúrnych zariadení.

3.1 Bratislavská regionálna dotačná schéma

V tejto časti analyzujeme Bratislavskú regionálnu dotačnú schému. Pri tejto analýze vychádzame z analýzy Erudio (2019) a dát BSK o schéme BRDS.

Ako môžeme vidieť v tabuľke 7, počet schválených žiadostí a ak množstvo pridelených zdrojov bol najvyšší v roku 2017. Posledné tri roky výrazne klesá počet schválených žiadostí a pridelených finančných zdrojov. Uvedené je však spôsobené aj klesajúcim počtom žiadostí o dotáciu a priemernou výškou žiadaných finančných zdrojov.

Schéma v roku 2020 bola pozastavená^{liii} a preto z uvedeného dôvodu je v tabuľke 7 uvedená nula v počte schválených žiadostí. Uvedené rozhodnutie súviselo s reakciou na pandémiu Covid-19 a potrebou BSK šetriť finančné prostriedky^{liv}. Podľa verejne dostupných informácií, v čase pozastavenia BRDS už boli komisiou vyhodnotené projekty za celkovo 440-tisíc eur^{lv}. Časť projektov pre nezriaďovanú kultúru bola podporená z jednorazovej schémy, ktorá vznikla spoluprácou BSK a Tatrabanky. V rámci tejto schémy prerozdelená BSK celkovo 300-tisíc eur (50 % Tatrabanka, 50 % BSK) eur na podporu kultúry a umenia v BSK. Na prerozdelenie zdrojov využili pravidlá BRDS^{lvi}. Touto sumou bolo podporených 111, ktoré posudzovala odborná hodnotiacia komisia zložená zo 16 členov. Napriek tejto jednorazovej finančnej schéme, došlo v roku 2020, k výraznému výpadku zdroje pre nezriaďovanú kultúru

Priemerná výška schválenej žiadosti o dotáciu bola v rokoch 2015-2019 na úrovni približne 3 050 eur. Schválená výška dotácií je približne o dve tretiny nižšia ako bola výška žiadostí. Predovšetkým v rokoch 2016-2019, kedy bol nadpriemerný počet žiadostí bola stratégia BSK poskytnúť dotáciu čo najväčšiemu počtu žiadateľov na úrok zníženia požadovanej dotácie.

Väčšina úspešných žiadateľov (66 %) mala právnu formu občianskeho združenia alebo neziskovej organizácie.

Tabuľka 7 Prehľad BRDS 2015-2020

Rok	Počet žiadostí	Žiadané v EUR	Počet schválených žiadostí	Úspešnosť v %	Pridelené v EUR
2015	233	1 854 536 €	115	49,36 %	400 000 €

2016	450	4 230 573 €	260	57,78 %	796 300 €
2017	559	5 804 915 €	319	57,07 %	951 010 €
2018	651	5 298 745 €	258	39,63 %	888 905 €
2019	338	2 162 356 €	191	56,51 %	562 434 €
2020	411	2 671 743 €	0	0 %	0 €
2021					

Zdroj: BSK, spracované autormi

Podľa analýzy Erudio (2019), formulácia zámeru BRDS vystihuje aktuálne ciele a potreby BSK v oblasti kultúry na 86 percent.

Zámer a definované ciele v BRDS sú premietnuté do aktuálnych nastavení a podmienok a vo veľkej miere vnímané ako vyhovujúce a opodstatnené. Pozitívne je hodnotená a prístupnosť schémy pre široké spektrum oprávnených žiadateľov. Limitujúcim charakteristikami BRDS sú však v administratíve na strane BSK (zverejňovanie výziev len raz za rok) a na strane žiadateľov (maximálne dve žiadosti za jeden oprávnený subjekt) (Erudio, 2019).

Dotačnú schému BRDS a jej 10 oblastí podpory považovalo podľa štúdie Erudio (2019) až 80 % respondentov za dobre nastavené, pokrývajúca široké spektrum projektov z rôznych oblastí kultúry. Priestor na rozšírenie oblastí podpory vidia respondenti a respondentky v:

- podpore chodu organizácie, prevádzkových nákladov,
- tvorbe kultúrnej krajiny, ochrane technických pamiatok,
- práci s mládežou, podpore detí a detských časopisov/výchove detí a mládeže k vnímania umenia/kultúrno – športové aktivít,
- podpore architektúry, dizajnu a módy (Erudio, 2019)

Priestor na zlepšenie v BRDS je zvyšovanie je v popularizácii schémy medzi potenciálnymi uchádzačmi/uchádzačkami a organizáciami v oblasti kultúry. Približne štyria z desiatich (41 %) opýtaných respondentov a respondentiek nemalo informáciu o dotačnej schéme. Až sedem z desiatich (71 %) respondentov a respondentiek uviedlo, že zverejnenie výzvy nezaznamenali a chýba im propagácia schémy Bratislavským samosprávnym krajom (Erudio, 2019). Z uvedeného vyplýva, že organizácie v kultúre, ktoré majú informácie o grantovej schéme (napr. sú v kontakte s BSK, alebo vedia o schéme z minulosti) majú komparatívnu výhodu voči ostatným organizáciám.

Analýza Erudio (2019) na druhej strane ukazuje, že ak už organizácie a potenciálni žiadatelia a žiadateľky vedia o výzve, podávanie žiadostí nie je výrazne problematické z pohľadu užívateľskej priateľskosti formuláru.

Z hľadiska posudzovania projektov je BRDS vnímaná ako nemej transparentná. Podľa zisťovania Erudio (2019), je hodnotiaci proces považovaný respondentmi a respondentkami za netransparentný a chýba spätná väzba. Kritéria hodnotenia nepovažuje za vhodne stanovené približne jedna tretina respondentov a respondentiek.

Väčšina uchádzačov a uchádzačiek o BRDS využíva zdroje z grantovej schémy na pravidelne a opakujúce aktivity a považuje tento zdroj za významný zdrojom financií pre svoju činnosť. Inými slovami, BRDS umožnilo realizáciu kultúrnych aktivít, ktoré na seba nadväzovali (opakujúce aktivity) a ktoré by sa bez podpory vysoko pravdepodobne neuskutočnili. Až jedna tretina subjektov je do veľkej miery, z hľadiska ich činnosti, závislých od získania dotácií z BRDS (Erudio, 2019).

Na rok 2021 bola výška alokovaných prostriedkov pre kultúru v rámci schémy BRDS na úrovni 345-tisíc eur a inováciou je aj plne elektronizované podávanie žiadostí.

3.2 Rezerva predsedu BSK - individuálne dotácie

V tejto časti sa pozrieme na individuálne dotácie, ktoré sú finančnou schémou, o ktorej rozhoduje predseda BSK. V rámci tejto schémy sú podporované nielen projektu z oblasti kultúry, ale aj športu, vzdelávania alebo napríklad aktivity v oblasti ochrany prírody.

V roku 2020 bolo cez túto schému alokovaných celkovo 168-tisíc eur. V porovnaní s rokom 2019 (372 300 eur), išlo o výrazný pokles v alokovaných prostriedkoch.

V roku 2020 však len približne 27 percent z alokovaných zdrojov získali projekty z oblasti kultúry. Uvedené však približne zodpovedá podielu podaných žiadostí o podporu z oblasti kultúry (26 %). Podporená bola približne polovica projektov v oblasti kultúry a celková alokovaná čiastka do kultúru bola 45 450 eur. Podobne ako v BRDS, stratégiou bolo podporenie väčšieho počtu projektov na úkor výrazného, v priemere až 2,5-násobného, krátenia žiadaných finančných prostriedkov.

Na rok 2021 bola už výška alokovaných prostriedkov navýšená na 465-tisíc eur a inováciou je aj plne elektronizované podávanie žiadostí.

Tabuľka 8 Individuálne dotácie

	počet žiadostí	získaná podpora	počet žiadostí na kultúru	žiadaná podpora (len kultúra)	priemerná žiadaná podpora	udelená podpora (len kultúra)	získaná podpora na kultúru	priemerná získaná podpora (len kultúra)
2020	239	125	63	256 514 €	4 071,7 €	45 450 €	29	1567,24 €

Zdroj: BSK, spracované autormi

3.3 Financovanie zriaďovanej kultúry BSK

BSK v rámci kapitoly Kultúra v rozpočte BSK financuje činnosť siedmych kultúrnych zariadení:

- Divadlo Aréna
- Divadlo ASTORKA Korzo '90
- Bratislavské bábkové divadlo
- Divadlo LUDUS
- Malokarpatské osvet. stredisko v Modre
- Malokarpatské múzeum v Pezinku

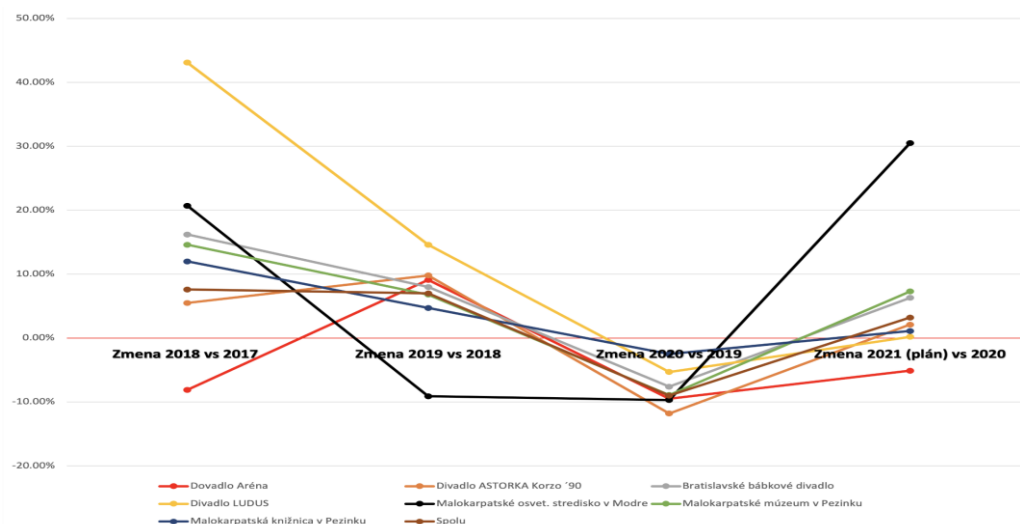
- Malokarpatská knižnica v Pezinku

V tejto časti analyzuje vývoj vo financovaní týchto zariadení, ktoré predstavujú zriaďovanú kultúru v BSK.

Rok 2020 znamenal pre kultúru výrazný pokles v disponibilných zdrojoch. Ako uvádzame aj v častiach vyššie, v roku 2020 došlo napríklad aj k pozastaveniu grantovej schémy BRDS, z ktorej primárne čerpala zdroje tzv. nezriaďovaná kultúra. V tom istom roku však došli k výraznému šetreniu finančných zdrojov aj v rámci jednotlivých kapitol rozpočtu BSK. Uvedené sa týkalo aj kultúry. Podľa záverečného účtu za rok 2020, v roku 2020 došlo k celkovému zníženiu finančných transferov z rozpočtu BSK siedmym kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK o deväť percent. Uvedené predstavovalo pre rozpočty týchto kultúrnych zariadení výpadok vo výške viac ako 330-tisíc eur. Upozorňujeme, že pre potreby tejto analýzy uvádzame len zmenu vo finančných transferov priamo z rozpočtu BSK, nie zmeny v príjmoch samotných organizácií či dotácií zo štátneho rozpočtu. Pandémia Covid-19 však spôsobila výrazné príjmy v kultúrnych zariadeniach ako napríklad Divadlo, Astorka, alebo napríklad Bratislavské bábkové divadlo, ktoré pre pandemické opatrenia nemohli uvádzať predstavenia.

Graf 2 ukazuje výpadok príjmov v jednotlivých kultúrnych zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK. Z tohto obrázku vidíme, že všetky analyzované zariadenia získali z rozpočtu na rok 2020 výrazne menej ako v roku 2019. Malou výnimkou je Malokarpatské osvetové stredisko v Modre, ktoré zaznamenalo výrazný pokles v príjme finančných zdrojov z rozpočtu v BSK už v roku 2019 (na úrovni 9 %). Toto zariadenie však podľa rozpočtu na rok 2021 získa až o 30 percent viac zdrojov ako bol stav z roku 2020. Ostatné zariadenia môžu plánovať svoju činnosť na rok 2021 s výrazne nižším kompenzovaním prepadu príjmov z roku 2020.

Graf 2 Vývoj rozpočtových zdrojov BSK na zriaďovanú kultúru 2017-2021

Zdroj: BSK, spracované autormi

Pozitívnu správou však je, že plánované finančné prostriedky na rok 2021 sú celkovo o 3,2 percenta vyššie ako skutočný stav v roku 2020. Avšak vzhľadom na to, že v roku 2020 nastal pre tieto zariadenia až deväť percentný pokles pridelených zdrojov, tento nárast znamená, že tieto kultúrne zariadenia sa nedostanú na úroveň z roka 2019. Z hľadiska nominálnej sumy zdrojov na svoju činnosť sa dostanú na úroveň roka 2018 (pozri tabuľku 9).

Tabuľka 9 Výdavky na zriaďovanú kultúru

Názov organizácie / zdroj financovania	Čerpanie k 31.12.2017	Čerpanie k 31.12.2018	Čerpanie k 31.12.2019	Čerpanie k 31.12.2020	Plán na rok 2021
Divadlo Aréna	1 380 917,00 €	1 407 256,00 €	1 376 198,00 €	NA	NA
Rozpočet BSK	1 045 189,00 €	960 237,00 €	1 047 320,00 €	947 874,00 €	900 000,00 €
Dotácie zo štátneho rozpočtu	26 600,00 €	44 500,00 €	14 000,00 €	NA	NA
Vlastné príjmy organizácie	308 328,00 €	402 519,00 €	314 878,00 €	NA	NA
Iné zdroje	800,00 €	0,00 €	-	NA	NA
Divadlo ASTORKA Korzo '90	1 191 763,00 €	1 260 039,00 €	1 381 842,00 €	NA	NA
Rozpočet BSK	886 097,00 €	934 912,00 €	1 026 719,00 €	905 211,00 €	924 000,00 €
Dotácie zo štátneho rozpočtu	63 060,00 €	51 170,00 €	59 463,00 €	NA	NA
Vlastné príjmy organizácie	239 256,00 €	270 607,00 €	292 310,00 €	NA	NA
Iné zdroje	3 350,00 €	3 350,00 €	3 350,00 €	NA	NA
Bratislavské bábkové divadlo	809 460,00 €	906 923,00 €	947 766,00 €	NA	NA
Rozpočet BSK	686 739,00 €	798 206,00 €	862 076,00 €	796 510,00 €	846 510,00 €
Dotácie zo štátneho rozpočtu	9 370,00 €	28 000,00 €	43 821,00 €	NA	NA
Vlastné príjmy organizácie	106 242,00 €	80 717,00 €	41 868,00 €	NA	NA
Iné zdroje	7 109,00 €	-	-	NA	NA
Divadlo LUDUS	309 937,00 €	433 205,00 €	505 745,00 €	NA	NA
Rozpočet BSK	286 106,00 €	409 541,00 €	469 156,00 €	444 156,00 €	445 000,00 €

Dotácie zo štátneho rozpočtu	5 336,00 €	8 449,00 €	19 436,00 €	NA	NA
Vlastné príjmy organizácie	18 495,00 €	15 215,00 €	17 153,00 €	NA	NA
Malokarpatské osvet. stredisko v Modre	452 091,00 €	549 862,00 €	543 082,00 €	NA	NA
Rozpočet BSK	344 663,00 €	416 134,00 €	378 097,00 €	341 426,00 €	445 406,00 €
Dotácie zo štátneho rozpočtu	38 400,00 €	54 104,00 €	46 493,00 €	NA	NA
Vlastné príjmy organizácie	68 857,00 €	43 813,00 €	40 537,00 €	NA	NA
Iné zdroje	171,00 €	35 811,00 €	77 955,00 €	NA	NA
Malokarpatské múzeum v Pezinku	390 982,00 €	443 209,00 €	481 681,00 €	NA	NA
Rozpočet BSK	343 201,00 €	393 354,00 €	420 214,00 €	382 862,00 €	410 862,00 €
Dotácie zo štátneho rozpočtu	10 996,00 €	9 231,00 €	11 700,00 €	NA	NA
Vlastné príjmy organizácie	27 209,00 €	28 662,00 €	31 013,00 €	NA	NA
Iné zdroje	9 576,00 €	11 962,00 €	18 754,00 €	NA	NA
Malokarpatská knižnica v Pezinku	337 307,00 €	379 059,00 €	399 634,00 €	NA	NA
Rozpočet BSK	312 743,00 €	350 159,00 €	366 642,00 €	357 576,00 €	361 576,00 €
Dotácie zo štátneho rozpočtu	14 510,00 €	16 056,00 €	20 202,00 €	NA	NA
Vlastné príjmy organizácie	9 354,00 €	11 994,00 €	12 403,00 €	NA	NA
Iné zdroje	700,00 €	850,00 €	386,00 €	NA	NA
Celkom	3 221 349,00 €	3 467 687,00 €	3 711 498,00 €	3 379 105,00 €	3 486 844,00 €

Zdroj: BSK, spracované autorm

4 INFORMAČNÉ NÁSTROJE BSK

BSK z informačných nástrojov využíva najmä šírenie informácií cez rôzne médiá. O kultúrnej politike informuje BSK prostredníctvom webstránky, tlačovými správami, tlačovými konferenciami, časopisom Bratislavský kraj mesačnou periodicitou, cez sociálne médiá (facebook, instagram, youtube), interné podujatia, tlačoviny a i. Tieto nástroje využíva BSK na univerzálne účely, pričom kultúra a kultúrna politika sú len jednou z viacerých tém (k ďalším patria školstvo, zdravotníctvo, šport, cestovný ruch, doprava, sociálne služby, životné prostredie a d.), ktoré sú cez tieto nástroje komunikované.

4.1 Webstránka <https://bratislavskykraj.sk/>

Webstránka BSK obsahuje aktuálne informácie z BSK. Okrem základných sekcií – ktoré sú venované jednotlivým oblastiam regionálnej politiky BSK (zdravie, doprava, školstvo, sociálne veci, životné prostredie a kultúra a voľný čas) a mapám, obsahuje aj sekcie zamerané priezvo – ako sú novinky, informácie o úrade BSK, informácie o zastupiteľstve, o otvorenej župe, o e-knižnici, časopise Bratislavský kraj, úradných hodinách, dotáciách, eurofondoch, očkovaní a kontaktoch na úrad BSK.

Webstránka bratislavský kraj má samostatnú sekciu venovanú kultúre a voľnému času. V nej informuje o zriaďovanej kultúre, nezriaďovanej kultúre, podpory kultúry v regióne a o kultúrnom dedičstve BSK. Podľa dodaných informácií bola stránka v období 28.2. – 7.8. 2020 zobrazená 2 818 554 krát, pričom priemerný čas trvania relácie bol 1 min. a 2 sekundy. V 45,85 % boli návštevníčkami ženy a v 54,15% navštevovali stránku muži. Najpočetnejšou vekovou skupinou medzi návštevníkmi a návštevníčkami bola veková skupina 25-34 rokov, ktorý tvorilo 33,5%. Najmenšími skupinami návštevníkov a návštevníčok boli vekové skupiny 55-64 rokov a 65 a viac rokov, ktoré mali zastúpenie 5,50% každá. Najviac návštev webu bolo realizovaných na mobilných zariadeniach – 73,33%. Prístup z desktopových zariadení tvorilo 23,64%.

Počas prvého polroka 2020 bolo na stránke realizovaných 12 rôzne projektov (mimo hlavných sekcií). Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venoval 1 projekt o rekonštrukcii divadla Aréna. Tento projekt mal 815 zobrazení a stránka slúžila na informovanie verejnosti o priebehu projektu.

V sekcii o zriaďovanej kultúre informuje BSK o svojich kultúrnych zariadeniach (Divadlo Aréna, Malokarpatské osvetové stredisko, Divadlo Astorka Korzo, Malokarpatská knižnica, Divadlo Ludus, Malokarpatské múzeum, Bratislavské bábkové divadlo a Synagóga Senec), podujatiach a videách súvisiacich s touto témou. O kultúrnych zariadeniach informuje BSK prostredníctvom informačných textov a fotografií opisujúcich jednotlivé zariadenia ako aj cez samostatné novinky, články a videá, ktoré ku jednotlivým zariadeniam vydalo BSK. V sekcii o nezriaďovanej kultúre informuje BSK o dotačnej schéme na podporu kultúry, projekte TELO-cvičňa. Sekcia má podstránky venované Nadácii Cvernovka a kreatívnemu priemyslu, ale tie nemajú obsah. Ďalej sú na tejto stránke zverejnené videá a aktuálne články k téme nezriaďovanej kultúry vydané BSK. Podstránka obsahuje kalendár podujatí zriaďovanej kultúry.

Sekcia Podpora kultúry v regióne nemá obsah.

Sekcia venovaná kultúrnemu dedičstvu BSK sa venuje nehmotnému a hmotnému kultúrnemu dedičstvu kraja pod záštitou a správou BSK. O témach informuje všeobecne cez textové informácie. Pozornosť je venovaná Konferencii ku dňom európskeho kultúrneho dedičstva a oceneniu za príkladnú obnovu roka a národným kultúrnym pamiatkam vo vlastníctve BSK. Podstránka obsahuje aktuálne správy k téme vydané BSK a kalendár podujatí zriaďovanej kultúry.

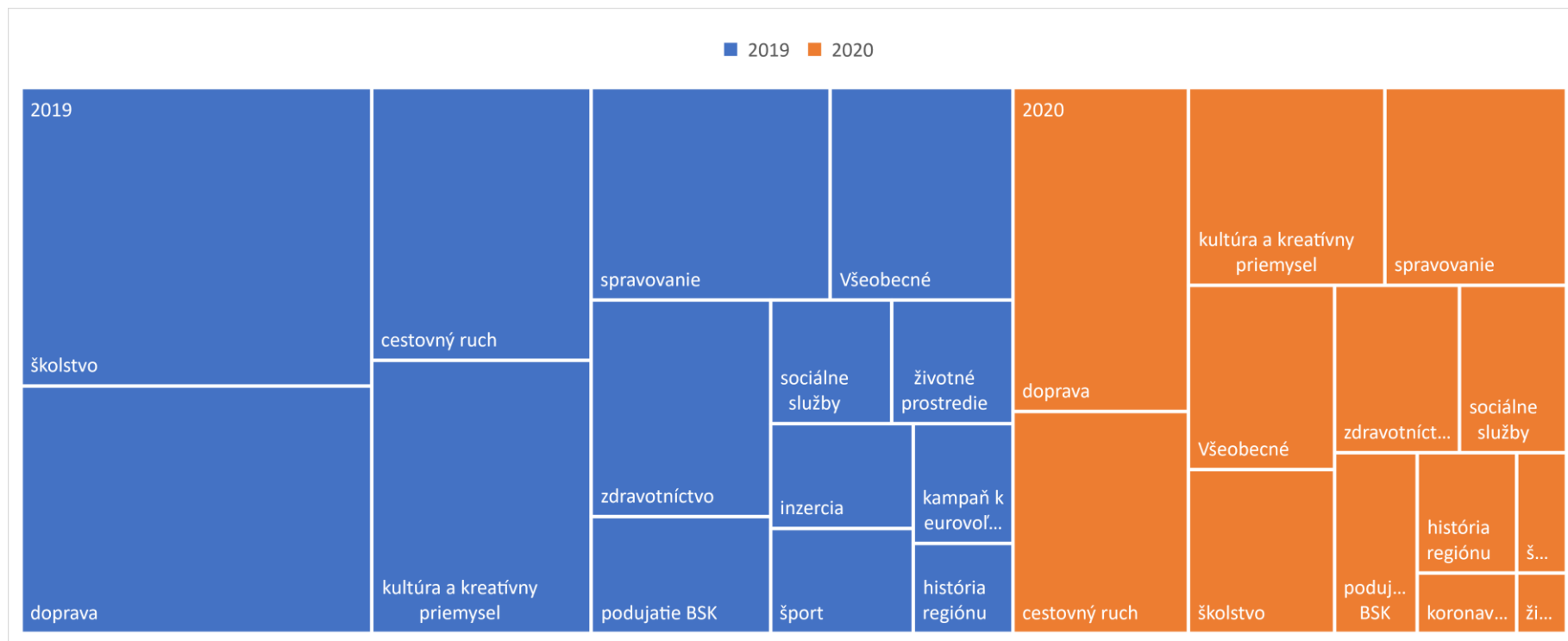
Sekcia strategických dokumentov v oblasti kultúry BSK obsahuje stratégie rozvoja kultúry v BSK, Správy o činnosti kultúrnych zariadení a memorandá o spolupráci. Časť obsahuje aj aktuálne články z kultúry a kalendár podujatí.

4.2 Časopis Bratislavský kraj

BSK od júla 2010 vydáva regionálnu periodickú tlač – mesačník s informáciami o činnosti a podujatiach BSK z oblasti školstva, kultúry, sociálnych vecí a športu, ktorý je určený pre širokú verejnosť.^{lvii} Nepravidelne býva mesačník vydaný ako dvojčíslo, pokrývajúce dva mesiace. Náklad časopisu je 200 000 kusov. V roku 2020 bola tlač a distribúcia mesačníka vo februári pozastavená. Časopis opätovne začal vychádzať v auguste 2020. Ročníky 2019 a 2020 sú vo formáte pdf dostupné na stránke BSK. Časopis má stabilnú redakciu. Obsah tvoria rôzne formáty článkov – rozhovory, príspevky informačného charakteru či reportáže. Témy príspevkov sa venujú rôznym oblastiam života na župe ako sú: zdravotníctvo, školstvo, cestovný ruch, sociálne služby, životné prostredie, história regiónu či kultúra a kreatívny priemysel.

V roku 2019 bolo v časopise publikovaných celkom 181 samostatných článkov s témami všeobecného zamerania, o zdravotníctve, školstve, spravovaní BSK, cestovnom ruchu, doprave, sociálnych službách, životnom prostredí, kampani k eurovoľbám, histórii regiónu, športe, podujatiach BSK ako aj o kultúre a kreatívnom priemysle. Určitý priestor bol venovaný aj inzercii. Najviac príspevkov v časopise Bratislavský kraj bolo v roku 2019 venovaných téme školstva – 35, čo predstavuje 19,3 % zo všetkých obsahov. Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venovalo celkom 20 príspevkov, čo predstavuje 11%. V roku 2020 bolo v časopise publikovaných celkom 101 samostatných článkov s témami všeobecného zamerania, o zdravotníctve, školstve, spravovaní BSK, cestovnom ruchu, doprave, sociálnych službách, životnom prostredí, histórii regiónu, športe, podujatiach BSK, koronavírus ako aj o kultúre a kreatívnom priemysle. Najviac príspevkov v časopise Bratislavský kraj bolo v roku 2020 venovaných téme dopravy – 19, čo predstavuje 18,8 % zo všetkých obsahov. Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venovalo celkom 13 príspevkov, čo predstavuje 12,8%.

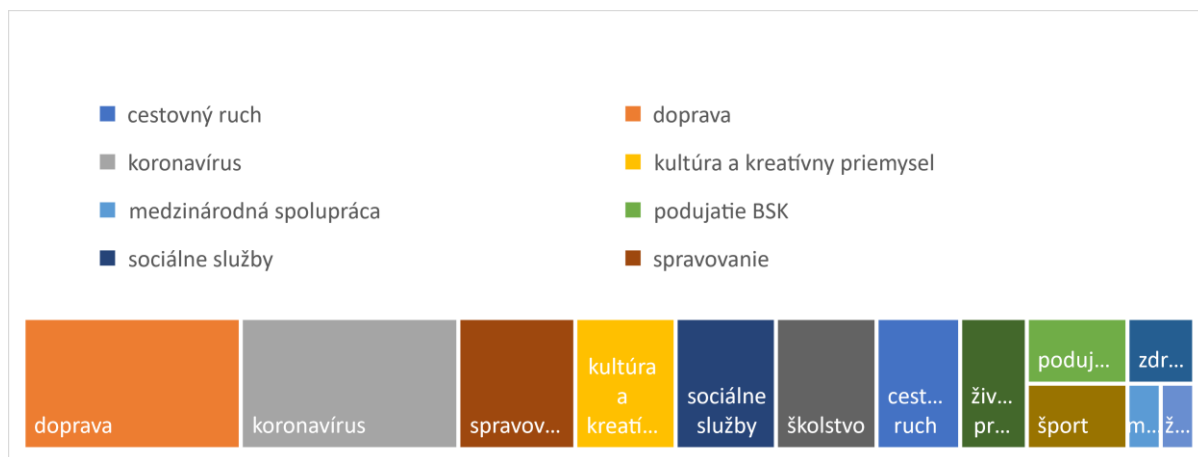
Graf 3 Rozloženie tém v časopise Bratislavský kraj v rokoch 2019 – 2020

Zdroj: autori, vlastné spracovanie

4.3 Tlačové správy

Informácie o tlačových správach boli poskytnuté za obdobie január 2020 – júl 2020.^{lviii} V tomto období bolo vydaných 72 tlačových správ. Témami tlačových správ boli cestovný ruch, doprava, koronavírus, medzinárodná spolupráca BSK, podujatia BSK, sociálne služby, spravovanie, školstvo, šport, zdravotníctvo, životné prostredie a kultúra a kreatívny priemysel. Najviac tlačových správ bolo venovaných témam dopravy a koronavírusu – každej oblasti 13, čo predstavuje 18% pokrytie na každú oblasť. Kultúre a kreatívnemu priemyslu bolo venovaných 6 tlačových správ, čo predstavuje 8,3% zo všetkých správ vydaných BSK.

Graf 4 Témy tlačových správ vydaných BSK v období január 2020 - júl 2020

Zdroj: autori, vlastné spracovanie

4.4 Tlačové konferencie

Bratislavský samosprávny kraj zorganizoval v roku 2020 (obdobie január – júl) 12 tlačových konferencií. Z celkového počtu tlačových konferencií sa venovali kultúre a kreatívnemu priemyslu tri, čo predstavuje 25% zo všetkých tlačových konferencií. Témami z oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu boli odovzdanie zrekonštruovaného barokového mostu v Stupave, peňažné prostriedky určené na podporu kultúry a rekonštrukcia divadla Aréna.

4.5 Marketingové kampane realizované odborom propagácie a komunikácie BSK

Úrad BSK organizuje aj marketingové kampane. Tieto kampane využívajú rôzne marketingové nástroje a kanály ako sú: videá, podstránky na hlavnom webe BSK, PR online články, reklamu na sociálnych sieťach, online bannery a samostatné články na web BSK. V zmysle získaných dát boli marketingové kampane realizované v prvom polroku 2020 na 10 tém, pričom jedna z nich bola zameraná na kultúru a kreatívny priemysel – o podpore umenia v BSK v spolupráci s Nadáciou Tatra Banka.

4.6 Ocenenie za príkladnú obnovu

Cieľom súťaže je popularizovať tému obnovy historického stavebného fondu a tiež poukázať na skutočnosť, že kvalita prostredia, v ktorom žijeme, a starostlivosť oň, je záležitosťou celej spoločnosti. Ocenenie za príkladnú obnovu sa udeľuje za snahu o zachovanie, obnovu a využívanie historického

stavebného fondu. Ide často o objekty, ktoré nie sú predmetom pamiatkovej ochrany, avšak napriek tomu urobili ich vlastníci alebo správcovia všetko pre záchranu ich kultúrnych a historických hodnôt. Okrem ocenení, ktoré udelí odborná porota, verejné internetové hlasovanie určí víťaza Ocenenia verejnosti. Víťazné objekty v oboch kategóriách dostanú pamätnú plaketu a diplomy, ktoré si prevezmú majitelia objektov pri slávnostnom vyhodnotení súťaže.

4.7 Sociálne siete

Bratislavský samosprávny kraj aktívne využíva facebook, instagram a youtube. Najvýraznejšia aktivita je na stránke Bratislavský kraj na sociálnej sieti facebook.

Facebook Bratislavský kraj

Komunikačný kanál Facebook stránky Bratislavský kraj využíva BSK veľmi intenzívne a využíva pri tom aj platenú inzerciu na vybrané príspevky. V súčasnosti je počet fanúšikov 62.886. Najviac príspevkov bolo venovaných cestovnému ruchu – 198, čo predstavuje 23,8% zo všetkých príspevkov. Téma kultúry a kreatívnemu priemyslu bolo venovaných minulý rok 88 príspevkov, čo predstavuje 10,6% zo všetkých príspevkov na facebook stránke Bratislavský kraj. Výrazný podiel mala ďalej téma dopravy (10,2%) a téma koronavírusu (9,14%).

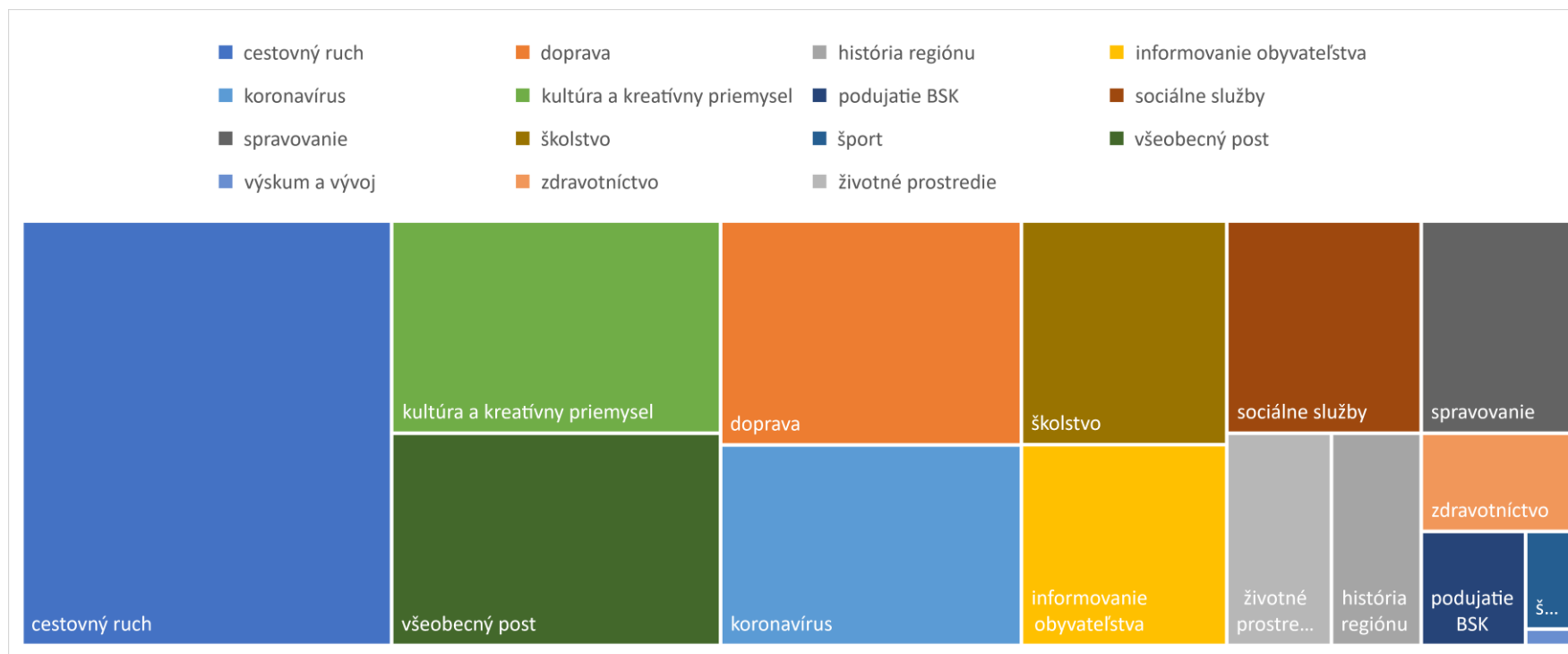
Instagram Bratislavský kraj

Instagram je jedným z komunikačných kanálov BSK, ktorým komunikuje rôzne témy. V apríli 2021 mal kanál 3069 sledovateľov. Podľa informácií od BSK je 71% sledovateľov z Bratislavy. Ženy tvoria 52% sledovateľov a muži 48%. Najsilnejšou vekovou skupinou sú sledovatelia vo veku 25-44 rokov. V súčasnosti nerobí BSK na instagramovom účte platenú propagáciu. V roku 2018 bolo zverejnených na instagramovom profile BSK 81 príspevkov. Väčšina z nich bola venovaná cestovnému ruchu – 34. Téma kultúry bolo venovaných 7 príspevkov, čo tvorilo 8,64% zo všetkých príspevkov. V roku 2019 bolo najviac príspevkov venovaných taktiež cestovnému ruchu – z celkového počtu 119 ich bolo 38. Ďalšou výrazne zastúpenou témou bolo školstvo. Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venovalo 5 príspevkov – čo predstavovalo 4,2% zo všetkých príspevkov. V roku 2020 dominoval medzi postami cestovný ruch. Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venovalo 15 príspevkov, čo predstavovalo 13,6% zo všetkých zverejnených príspevkov.

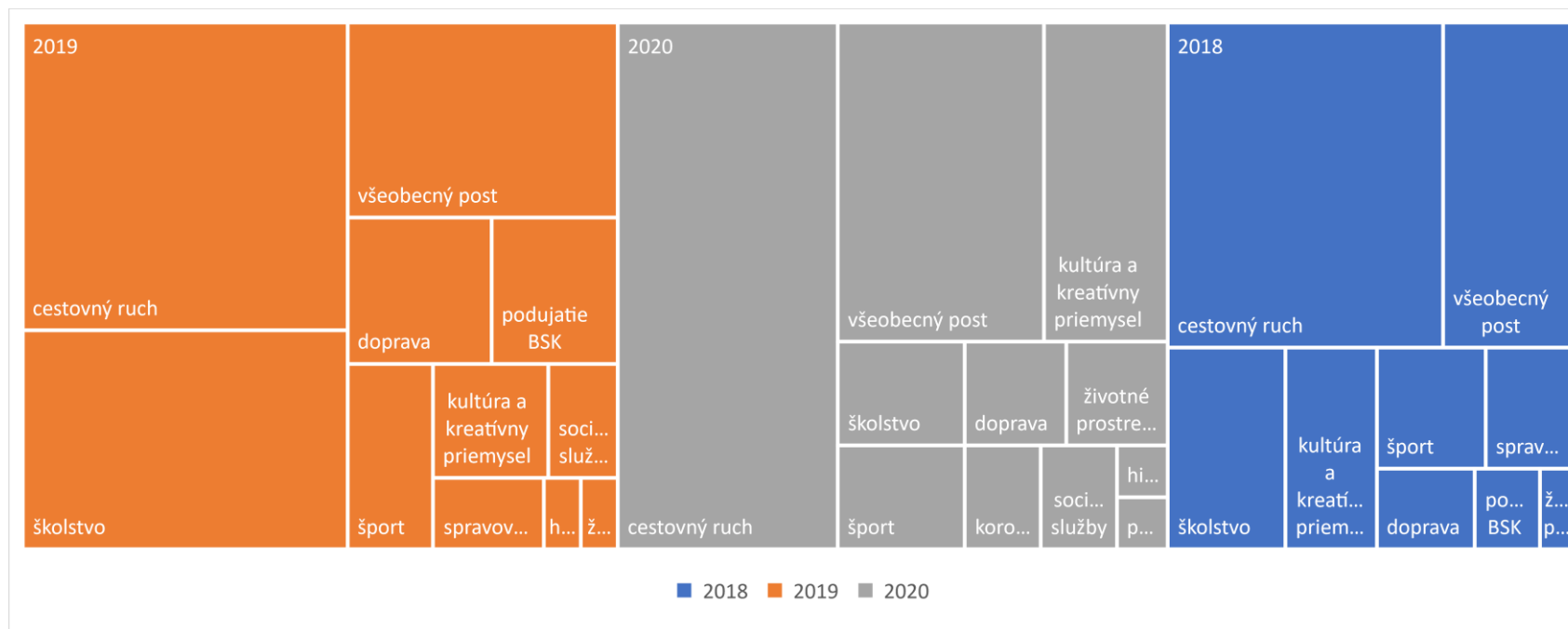
Youtube Bratislavský kraj

Aj na youtube komunikuje BSK rôzne témy. V apríli 2021 má tento kanál 870 odberateľov. V roku 2018 dominovala tomuto komunikačnému kanálu téma školstva, ktorá bola zastúpená 23 videami, predstavujúcimi 38% všetkých príspevkov. V roku 2018 bolo téme a kreatívnemu priemyslu venovaných 5 príspevkov na tomto kanály, čo predstavovalo 8,3%. V roku 2019 bolo celkovo publikovaných 77 videí, pričom opätovne bolo hlavnou témou na tomto kanály školstvo. Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venovalo 9% zo všetkých príspevkov – 7 videí. V roku 2020 dominovali tomuto kanálu témy dopravy (19,35%) a koronavírusu (20,1%). Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venovalo 12 videí, čo predstavuje 9,6% všetkých zverejnených príspevkov.

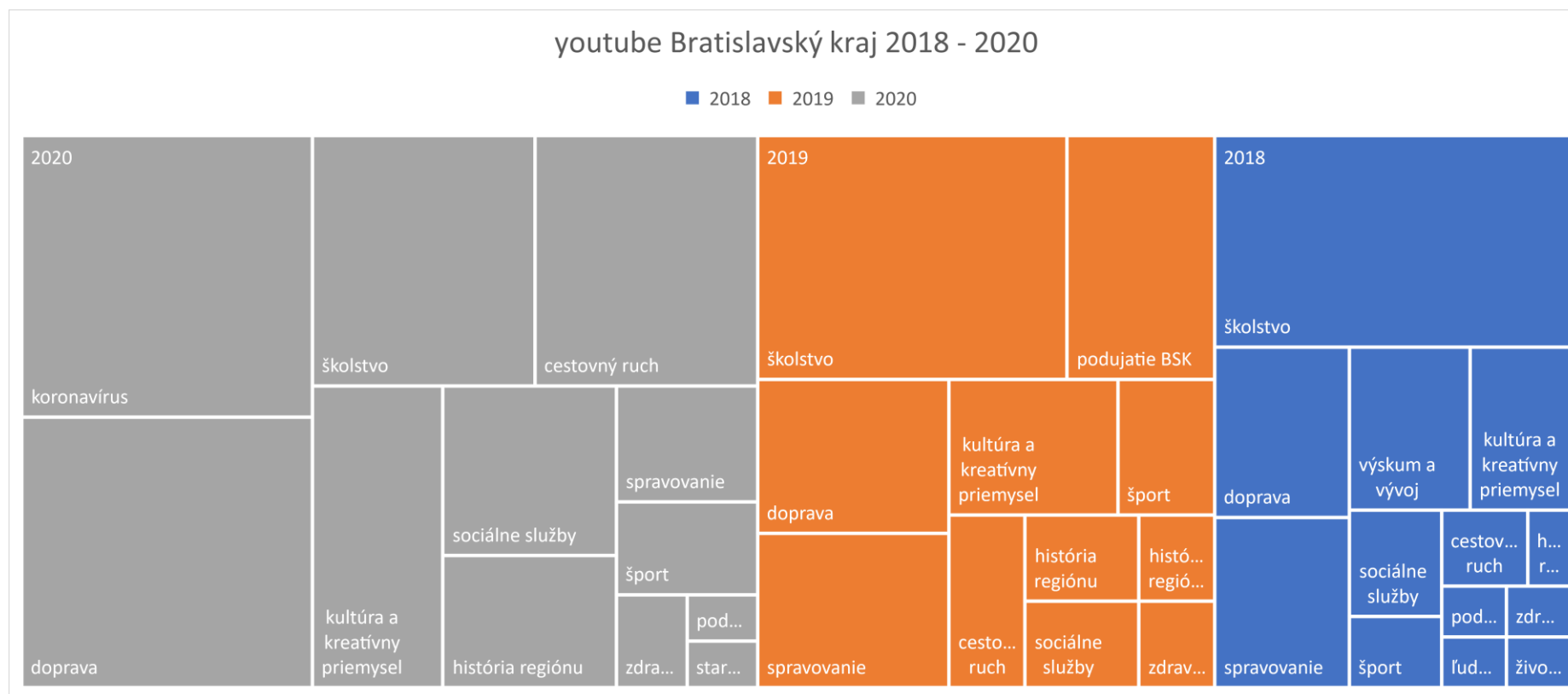
Graf 5 Rozloženie tém na Facebook stránke Bratislavský kraj za rok 2020

Graf 6 Rozloženie tém na Instagrame Bratislavský kraj za rok 2020

Graf 7 Rozloženie tém na Youtube kanály Bratislavského samosprávneho kraja v rokoch 2018-2020

5 ADMINISTRATÍVNE NÁSTROJE BSK

Príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK a ich postavenie a poslanie v rámci mesta, župy a krajiny so zreteľom na ich prínos v pripravovanej Stratégii kultúry pre roky 2021 – 2027 s výhľadom do roku 2030.

5.1 Príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK

V súlade s pôsobnosťou samosprávnych krajov, vymedzenou základným kompetenčným rámcom uvedeným v podkapitole 2.5 zriaďuje BSK sedem kultúrnych zariadení

- štyri divadlá (v subregióne hl. Mesta Bratislava)
- kultúrno-osvetové stredisko (Malokarpatský región)
- múzeum (Malokarpatský región) a
- knižnicu (Malokarpatský región).

Tieto organizácie tvoria základnú kultúrnu infraštruktúru BSK. Kultúrne zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK majú právnu subjektivitu a všetky hospodária v režime príspevkových organizácií.

V regióne Podunajsko v súčasnosti neevidujeme žiadnu príspevkovú organizáciu v oblasti kultúry. BSK má však v Senci veľkú investičnú akciu v podobe dlhodobu zanedbanej Synagógy a do času dokončenia tejto historickej budovy, ktorá je naplánovaná na rok 2022, zvažuje legislatívnu, ekonomickú, obsahovú a inštitucionálnu podobu a budúci prevádzkový model. Zadanie znie: kultúrna platforma na šírenie kultúry a umenia, skvalitnenie a posilnenie kultúrnej infraštruktúry okresu a regiónu, posilnenie cestovného ruchu a to s ohľadom na ekonomickú efektivitu a prevádzkovú udržateľnosť. Bratislavský samosprávny kraj spája históriu a kultúru malokarpatského regiónu, časti žitnoostrovského regiónu a Dolného Záhoria, tj. tri rozdielne kultúry. V regióne je viacero kultúrnych inštitúcií zriaďovanej aj nezriaďovanej kultúry, väčšina z nich v hlavnom meste. Kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK zohľadňujú kultúrne a historické špecifiká tohto regiónu.

Lokácia: Bratislava

- 1/ Bratislavské bábkové divadlo
- 2/ Divadlo Ludus
- 3/ Divadlo Astorka Korzo
- 4/ Divadlo Aréna

Lokácia: Malokarpatský región /okres Pezinok

- 5/ Malokarpatské múzeum Pezinok
- 6/ Malokarpatské osvetové stredisko Modra
- 7/ Malokarpatská knižnica Pezinok

Lokácia: Podunajsko/okres Senec

- 8/ Synagóga Senec / vo výstavbe, plán kolaudácie 2022/

Lokácia: Záhorie/ okres Malacky

V súčasnosti v okrese Malacky nie je evidovaná žiadna príspevková organizácia v oblasti kultúry, tj. kultúrnych aktivít kontinuálne podporovaných zo zdrojov bratislavskej samosprávy.

0/bez príspevkovej organizácie v oblasti kultúry

Tabuľka: Prehľad čerpania rozpočtu celkom v členení podľa jednotlivých kultúrnych zariadení za roky 2017 – 2019 v EUR. (zdroj: BSK)

Názov organizácie	Čerpanie 31.12.2017	k	Čerpanie 31.12.2018	k	Čerpanie 31.12.2019	k
Bratislavské bábkové divadlo	871 996		1 017 026		1 072 111	
Divadlo ARÉNA	1 380 917		1 678 843		1 383 398	
Divadlo ASTORKA Korzo '90	1 191 763		1 282 733		1 423 872	
Divadlo LUDUS	309 937		433 205		505 745	
Malokarpatská knižnica v Pezinku	337 307		408 343		399 634	
Malokarpatské múzeum v Pezinku	699 890		632 348		920 820	
Malokarpatské osvet. stredisko v Modre	619 791		556 295		578 903	

Lokácia: Bratislava

Podľa Revízie výdavkov na kultúru Inštitútu finančnej politiky SR publikovanej v júli 2020 a vychádzajúcej z dát z roku 2018 funguje na Slovensku 27 zriaďovaných a 53 nezriaďovaných divadiel. Medzi zriaďované patria 4 štátne (z toho 2 v Bratislave - SND, NS, 1 v Banskej Bystrici - ŠO a 1 v Košiciach. ŠD) a 23 divadiel,

ktorých zriaďovateľom je regionálna alebo mestská samospráva. Kým na chod prvého typu tzv. zriaďovaných divadiel je potrebné ročne vynaložiť dovedna približne 80 miliónov Eur, tie druhé, nezriaďované, ktorých je takmer dvojnásobok, ročne z dotácií a grantov spotrebujú celkovú sumu menej ako 5 miliónov Eur.

Pre ilustráciu uvádzam štatistické o počte divadelných premiér vo všetkých samosprávnych krajoch. (zahŕňa komplet premiéry všetkých divadiel bez rozdielu právneho statusu - divadlá zriaďované a nezriaďované).

Údaje: ŠÚ/DÚ

Údaje o premiérach za rok 2019 z výkazov ŠÚ:

Bratislavský kraj	- 131
Banskobystrický kraj	- 52
Košický kraj	- 40
Nitriansky kraj	- 22
Prešovský kraj	- 14
Trenčiansky kraj	- 12
Žilinský kraj	- 13

S P O L U = 284

Z uvedeného vyplýva, že takmer polovica divadelných premiér, presnejšie 45 % , sa odohrá na území Bratislavského samosprávneho kraja.

5.2 Bratislavské bábkové divadlo

Bratislavské bábkové divadlo (do 31. 3. 2002 Štátne bábkové divadlo) je príspevková organizácia, ktorá je v pôsobnosti BSK od roku 2002. Jej hlavnou náplňou je tvorba pre deti a mládež so zameraním na najmladšieho diváka - od materskej školy až po strednú školu. Jej kľúčová úloha spočíva vo výchove detského diváka a jeho prirodzeným usmernením k návykom chodiť do divadla, navštevovať kultúrne ustanovizne a vzbudzovať v ňom tvorivé myslenie a videnie sveta. Dnes je táto úloha kľúčová a preto je pre divadlo dôležité urýchlene vytvoriť také priestorové podmienky, ktoré dokážu zabezpečiť kontinuálnu prácu s detským divákom. Úloha bábkového divadla je nenahraditeľná. Ide o divadlo v pôsobnosti BSK a preto je jeho bezpodmienečnou úlohou zabezpečiť dostupnosť pre všetkých detských divákov celej spádovej oblasti samosprávy.

Z histórie: Vzniklo v roku 1957 popri Nitre a Žiline ako tretia nezájzdová samostatná bábková scéna na Slovensku. Jeho prvým riaditeľom (v rokoch 1957 - 1975) bol autor a prekladateľ bábkových hier Ján Ozábal, ktorý sa zasadzoval o zrovnoprávenie bábkového divadla s ostatnými profesionálnymi divadlami. Umelecký profil divadla s ním formovali najmä výtvarník Bohdan Slavík a dramaturg Vladimír Predmerský. Začiatkom 70. rokov minulého storočia sa okolo režiséra Pavla Uhra sformoval nový mladý tvorivý tím (patrili do neho aj dnes špičkoví výtvarníci H. Cigánová, E. Farkašová, J. Zavorský), ktorý profiloval umeleckú orientáciu divadla pôsobiaceho v provizóriu pretože budovala divadla na Dunajskej ulici, ktorá je z 18. storočia, bola v rokoch 1971 - 1987 pre rekonštrukciu uzavretá. Režisér Uher pri

tvorbe jednotlivých predstavení vychádzal z presvedčenia, že bábkové divadlo nie je len prostriedkom zábavy a oddychu, ale aj miestom na vyjadrovanie dôležitých spoločenských odkazov vyslovených príťažlivou umeleckou formou

V 80. rokoch sa v ŠBD začal väčší dôraz klásť na repertoár určený deťom. Dramaturgia sa popri spolupráci s autormi na pôvodných hrách vrátila k hrám tzv. zlatého fondu. Zabehnutú divadelnú prax v tomto období oživil svojou prvou spoluprácou so ŠBD režisér Jozef Bednárík inscenáciou Guliverove cesty. Po roku 1989 prechádza aj bábkové divadlo prerodom a nanovo hľadá svoj nový divadelný jazyk ako aj divácku atraktivitu. Divadlo malo po roku '89 viacero riaditeľov a umeleckých šéfov, ich koncept ovplyvňoval kondíciu divadla.

Objektívne dlhodobou negatívnou skutočnosťou je, že v pravidelných etapách prechádza sídlo divadla na Dunajskej ulici č. 36 (v ktorom mimochodom pôsobí od svojich začiatkov) vlečúcou rekonštrukciou dôsledkom čoho je častokrát narušený jej prevádzková stabilita, umelecký rast a kontinuálny výchova detského diváka.

5.3 Divadlo Ludus

Divadlo Ludus vzniklo v roku 1969 ako divadlo mladého diváka. Od svojho vzniku sa programovo zameriava na mladé publiku, častokrát označované vekovou kategóriou + 12. Pôvodne bolo zriadené Ministerstvom kultúry SR ako škola pre deti a mládež. V osemdesiatych rokoch minulého storočia divadlo/škola fungovalo na báze poloprofesionálneho divadla a po revolúcii sa pretransformovalo na profesionálne divadlo. V súčasnosti nemá interný súbor, na externej báze spolupracuje so skupinou mladých hercov, ktorí skončili VŠMU. V aktuálnom manifeste na webových stránkach divadla, ktoré aktuálne vedie vyštudovaný dramaturg Martin Kubran sa uvádza nasledovné:

"LUDUS tvorí iniciačné divadlo určené „prvodivákovi“, ktorým sprostredkováva predovšetkým bohatstvo a atraktivitu súčasných divadelných a umeleckých výrazových prostriedkov, pestrosť foriem a spôsobov, akými sa dá v divadle spracovať napríklad klasický literárny text, tučný román, alebo vzdialená historická téma.

Divadlo pre študujúcu mládež v spolupráci so základnými a strednými školami pomáha rozvíjať komplexnú osobnosť mladého človeka v období jeho telesného, duševného a občianskeho dospievania. Dramaturgia divadla ponúka nielen alternatívu k bežnej školskej výučbe, ale zároveň systematicky vychováva mladého diváka a občana. Venuje sa trom hlavným dramaturgickým líniam:

Povinnej (čítankovej) literatúry - klasické dramatické texty i dramatizácie svetovej literatúry

„Performance Lectures“ - odborné prednášky na rôzne témy s dôrazom na divadelné výrazové prostriedky a príťažlivý performačný prejav

Autorské inscenácie vychádzajúce z neliterárnych a neumeleckých textov. Spracovávajú významné historické udalosti alebo reflektujú aktuálne spoločenské témy. ". (zdroj: Divadlo, Ludus)

Od svojho vzniku prešlo viacerými vývinovými fázami. Pri založení bolo ambíciou Ludus-u viesť mladých ľudí nielen k láske k divadlu, ale zapojiť ich priamo do procesu tvorby a otvárať im tak priestor pre vlastnú sebarealizáciu. Ak sa spätne pozrieme na zoznam vtedajších účinkujúcich zistíme, že to bola výnimočná liaheň pre novú generáciu divadelníkov viacerých profesií. Pre ilustráciu spomenie pár mien: Jana Nagyová, Oľga Belešová, Darina Porubjaková - Abrahámová, Deana Horváthová-Jakubisková, Zuzana

Frenglová, Oľga Feldeková, Miro Noga, Roman Luknár, Štefan Kožka, Ady Hajdu, Laco Kerata, Peter Šimún, Karol Vosátka. Pri založení Ludus-u stáli Peter Kuba a Xénia Grácová - Kubová.

Divadlu Ludus je z pohľadu dlhodobej stratégie nutné venovať ďaleko viac pozornosti ako akémukoľvek divadlu v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK. Zadanie - zadefinovať v rámci divadelnej siete jeho čitateľné postavenie, úlohy, umelecké smerovanie a adresáta. S tým úzko súvisí aj vyriešenie priestorových problémov. Dnes je divadlo Ludus deklarované ako repertoárové profesionálne divadlo, je však bez súboru, bez vlastného priestoru a bez adresného diváka. V rámci divadiel BSK má dlhodobo aj najnižšiu produktivitu v počte odohraných predstavení.

5.4 Divadlo Astorka Korzo

Divadlo Astorka Korzo má v slovenskom divadelníctve výnimočné postavenie. Odvíja sa od skutočnosti, že nadviazalo na kultové divadlo 60. rokov minulého storočia Divadla Na korze, ktoré bolo pre svoju politickú otvorenosť na dlhé roky umlčané a v čase normalizácie administratívne zrušené.

Z histórie: 21. 12. 1968 v čase búrlivých politických udalostí v Československu začala v podzemí na Sedlárskej ulici v Bratislave činnosť činoherného súboru Divadla na korze premiérou divadelnej inscenácie hry Samuela Becketta Čakanie na Godota. Za tri roky existencie priemerovo divadlo osem nových titulov. Ich výber a interpretácia vzbudzovali na tú dobu nevídanú pozornosť, uvádzali hry od Samuela Becketta po Čechova, od modernej absurdnej drámy po ruskú klasiku. Šesťdesiate roky 20. storočia znamenali pre slovenskú kultúru a umenie uvoľnenie. Pre divadlo to znamenalo väčší aktivizmus, angažovanosť, otvárali sa tabuizované témy, tituly, autori a nový divadelný jazyk.

Po revolúcii sa divadlo obnovilo a prihlásilo k tradícii ikonického Divadla na Korze.

Divadlo ASTORKA Korzo '90 je v súčasnosti v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja. Pri opätovnom vzniku začalo pod názvom Divadlo Korzo '90 a od roku 1993 je upravený názov Divadlo ASTORKA Korzo'90. Aj súčasný repertoár divadla je pestrý a reflektuje dobu v ktorej žijeme.

Rovnako ako ďalšie divadlá v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK nemá Divadlo ASTORKA Korzo '90 vlastné priestory, divadlo pôsobí v prenajatých priestoroch v budove MK SR na námestí SNP č. 33 v Bratislave. Je nutné dodať, že tieto priestory neboli budované ako divadlo, ale banka a kino, a preto svojim technickým zázemím nezodpovedajú parametrom štandardného divadla. Aktuálna nájomná zmluva, podľa dostupných informácií z BSK, je platná do 1. 2. 2022. Vedenie divadla a administratíva sídli rovnako v prenajatých priestoroch na Mickiewiczovej ulici v Bratislave. Je to dnes aktuálna a zásadná téma pre budúcnosť divadla.

5.5 Divadlo Aréna

Dejiny budovy dnešného Divadla Aréna siahajú do minulého storočia a majú výnimočné historické a medzinárodné významy. História siaha do 19. storočia. Zo zdrojov Divadelného ústavu uvádzam viaceré historické skutočnosti, ktoré je nevyhnutné uviesť pri Divadle Aréna. Málo Bratislavčanov si totiž dnes uvedomuje, že budova divadla Aréna má silný historický príbeh.

"Už v roku 1828 stála na petržalskom brehu prvá otvorená drevená divadelná aréna. Tá slúžila maďarským a nemeckým súborom aj po skončení oficiálnej divadelnej sezóny v kamennom Mestskom divadle. V roku 1899 rozhodlo mesto o výstavbe druhej divadelnej budovy, kde by súbory mohli hrať aj v prípade nepriaznivého počasia. Do roka bola budova otvorená v podobe, v akej ju poznáme dodnes. Popri ľahkom letnom repertoári prinášali nemecké a maďarské divadelné spoločnosti do Arény aj vážne dramatické a operné tituly. A popri začínajúcich umelcoch sa objavovali aj zvučné mená. Tak sa v roku 1893 spojilo Divadlo Aréna s menom debutujúceho herca, neskôr slávneho divadelného režiséra a reformátora, spoluzakladateľa Salzburgského festivalu Maxa Reinhardta (!). Dva roky po svojom bratislavskom debute už stál na javisku významnej nemeckej divadelnej scény Deutsches Theater v Berlíne, ktorú od roku 1905 tiež viedol. Maxa Reinhardta však viažu k Bratislave aj iné ako herecké korene. Jeho otec pochádzal zo Stupavy z obchodníckej rodiny Goldmannovcov. Do Viedne odišiel za lepšími ekonomickými vyhliadkami a do rodného mesta sa už nevrátil. Zaujímavé je, že celá rodina neskôr prevzala Maxovo umelecké meno Reinhardt.

Na prelome storočí mala Bratislava okolo 50 000 obyvateľov, z ktorých len menšia časť hovorila inak ako po nemecky. Bola provinčným mestom, ktoré dokázalo vyťažiť maximum z geografickej blízkosti Viedne. Kultúrne i ekonomicky. Bratislava bola dostatočne ďaleko, aby si dokázala udržať názorovú autonómiu a súčasne dosť blízko, aby mohla byť výletným miestom pre Viedenčanov a vedela prebrať všetko nové, čo Viedeň ponúkala. Práve táto „provinčnosť“ a autonómia umožnili, aby mala v roku 1900 v Bratislave premiéru vo Viedni cenzúrou zakázaná hra Gerharta Hauptmana *Tkáči*.

Ale ani Divadlo Aréna neobišli roky umeleckého sucha. V čase prvej republiky využívalo budovu SND na výrobu a uskladnenie dekorácií. Túto štafetu neskôr prevzala slovenská televízia a budova sa stala na dlhé roky len skladiskom pre kulisy a rekvizity." Nové umelecké cesty nasmerovali dvaja divadelníci s dlhoročnou aktívnou skúsenosťou s medzinárodnou a predovšetkým nemeckou divadelnou scénou – Milan Sládek (1992 – 2002) a Juraj Kukura (2002 – po súčasnosť).

Milan Sládek odchádzal zo Slovenska koncom šesťdesiatych rokov, v čase, keď umenie pantomímy prežívalo renesanciu. Po svojom návrate predstavil divákovi dôverne známu, no nestarnúcu postavu Kefku, ale rozbehol aj nové projekty pantomíny. Stabilná strecha nad hlavou mu umožnila tvoriť so širším umeleckým zázemím a ponúknuť Bratislavčanom alternatívne výtvarno-pohybové divadlo pre všetky vekové kategórie, deliac svoj záujem medzi autorské projekty a aktuálnu interpretáciu diel svetovej dramatiky. Počas pôsobenia Milana Sládka prešlo divadlo prvou rozsiahlou rekonštrukciou a jeho brány sa opäť otvorili divákovi. Ale k jeho najväčším úspechom patrilo otvorenie a organizovanie medzinárodného festivalu Kauklier, v rámci ktorého sa na Slovensko dostali predstavitelia pantomímy a moderného pohybového a pouličného divadla prakticky zo všetkých svetadielov. Po odchode Milana Sládka prevzal vedenie Divadla Aréna Juraj Kukura, divadelník, s medzinárodnou umeleckou skúsenosťou. Predstavil sa na javiskách v Mníchove, v Bone i švajčiarskom Bazileji. Po jeho nástupe sa začalo Divadlo Aréna intenzívnejšie zžívať s mestom, otvorilo sa umelecky širšej časti verejnosti, a to aj aktivitami presahujúcimi rámec umeleckej tvorby. Z pohybového divadla presmeroval dramaturgiu najmä k činohernému a angažovanému divadlu. V tomto období má Divadlo Aréna na svojom konte niekoľko dramaturgicky i inscenačne priekopníckych počínov. Otvoril citlivé témy našich nie tak dávnych historických skúseností a dodnes provokuje aj špecifickým zrkadlením našej súčasnosti. (Tiso, Husák, Komunizmus). Do repertoáru sa dostali náročnejšie inscenácie, ale ja mainstream a rodinné projekty. Je to scéna, ktorá do pandémie komunikovala s potrebami mesta, ale nestráca zo zreteľa ani dialóg so

slovenskou divadelnou kultúrou. Za obdobie Juraja Kuku sa podarilo vytvoriť aj viacero unikátnych projektov, ktoré presahujú činnosť divadla, napr. Detská univerzita.

Divadlo Aréna je dnes príspevkovou organizáciou BSK, sídli v historickej budove z roku 1898, objekt je národnou kultúrnou pamiatkou. Objekt bol v polovici 90. rokov minulého storočia rekonštruovaný / rekonštrukcia prebehla pod finančnou gesciou Divadelného ústavu). Neprebehla však zásadná javisková rekonštrukcia a dobudovanie technického a prevádzkového zázemia divadla, čo ovplyvňovalo jeho prevádzkový chod a limitovalo inscenačné možnosti mnohých inscenátorov. Aktuálne sa pripravuje opätovná rekonštrukcia, podľa údajov BSK vo výške 5 880 000,- EUR. Pri rekonštrukciu bude zásadný rozsah rekonštrukcie a vybudovanie štandardného technického zázemia, k tomu bude nutná podrobná špecifikácia využiteľnosti tohto unikátneho priestoru v budúcnosti.

5.6 Malokarpatské múzeum Pezinok

Malokarpatské múzeum Pezinok, príspevková organizácia BSK, ktorá sa špecializuje na starobylú kultúru vinohradníctva a vinárstva v prostredí Malých Karpát. Reprezentujeme viac ako päťdesiatpäťročnú tradíciu zbierania, skúmania, ochrany a sprístupňovania predmetov, ktoré dokumentujú rozmanité dejiny regiónu. Spravujeme, okrem iného, najväčšiu zbierku vinohradníckych lisov v Európe. (!). Týmito zbierkami sa radí medzi unikátne múzea svojho druhu v stredoeurópskom regióne.

Od založenia múzea v roku 1960 je sídelnou budovou historický renesančný dom zo 17. storočia v meste Pezinok. Budova i expozície prešli niekoľkými prestavbami tak, aby sme dnes mohli verejnosti ponúknuť prezentáciu našej histórie v modernom prevedení a aj prostredníctvom zážitku. Okrem toho organizujeme množstvo kultúrnych, spoločenských, edukačných či umeleckých aktivít pre viaceré cieľové skupiny verejnosti. Malokarpatské múzeum v Pezinku je od roku 2002 v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja. V súčasnosti sú jeho pobočkami štyri vysunuté organizácie: *Literárne a vlastivedné múzeum vo Svätom Jure, Múzeum Ferdiša Kostku v Stupave, Kaštieľ v Malinove a Synagóga v Senci.*

Malokarpatské múzeum v Pezinku je jedinou múzejnou inštitúciou v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK. Každé múzeum je výnimočné vtedy, ak má unikáty obsah, kvalitné zbierkové akvizície, dobrú lokáciu, osobité priestory a team, ktorí dokáže intenzívne a atraktívne komunikovať so svojím publikom. Múzeum v Pezinku tieto parametre spĺňa. Je zamerané na oblasť vinárstva a vinohradníctva a toto je devíza, ktorou sa odlišuje od ostatných múzeí na Slovensku. Skutočnosť, že je jediným múzeom svojho druhu a zároveň jediným múzeom pod BSK ho predurčuje k výnimočnosti v rámci regiónu. Dôležitá je do budúca finančná kondícia múzea - investície k rekonštrukciám budov alebo investície do rozširovania akvizícií ako forma posilnenia kultúrneho dedičstva v rámci regiónu.

5.7 Malokarpatské osvetové stredisko Modra

Malokarpatské osvetové stredisko v Modre je jediným zariadením svojho druhu v Bratislavskom kraji. Je zriadené v zmysle zákona č.189/2015 Z.z. o kultúrno-osvetovej činnosti a je zamerané na:

- Poskytovanie poradenstva v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti,

- Podporu záujmovo umeleckej činnosti a neprofesionálnej umeleckej tvorby
- Zabezpečovanie postupových prehliadok a súťaží
- Realizáciu vzdelávacích, prezentačných a súťažných podujatí
- Vyhľadávanie, uchovávanie, ochranu, sprístupňovanie, dokumentáciu, inventarizáciu a tvorivé využívanie nehmotného kultúrneho dedičstva.

Malokarpatské osvetové stredisko v Modre nadväzuje na tradície a prácu kultúrno-osvetových zariadení v rámci bývalého okresu Bratislava-vidiek, ktoré fungovali od roku 1960 a obvodných kultúrnych a spoločenských stredísk v Bratislave. Ročne pripravuje alebo spolupracuje na príprave vyše 70 podujatí pre širokú verejnosť. Z dostupných informácií je známe, že jednou z aktivít projektu Kultúrno-kreatívne oživenie tradícií HERITAGE SK-AT je aj vybudovanie kultúrno-kreatívneho centra v priestoroch Malokarpatského osvetového strediska. Stredisko sídli v súčasných priestoroch v kaštieli v Modre od roku 2003. V roku 2015 sa Bratislavský samosprávny kraj rozhodol pre ďalší rozvoj strediska ako kultúrno-kreatívneho centra a to s pomocou fondov EÚ prostredníctvom programu cezhraničnej spolupráce.

Osvetová činnosť mala pred rokom 1989 ideologické nastavenie. Osvetové domy prešli po '89 decentralizáciou a ich náplň sa postupne modifikovala. Dnes je ich úloha kľúčová vo vzťahu ku kultúrnemu a spoločenskému životu v regióne. Častokrát je to totiž jedna z mála foriem kultúry, ktorá sa dostáva domácomu obyvateľstvu a preto je jej úloha nezastupiteľná. Pri "osvetovej" práci je dôležité byť dostatočne interaktívny, otvorený novým výzvam pri identifikácii nových podôb kultúry, ktoré zaujmú aj mladú generáciu, ktorá častokrát ak kvôli nedostatku spoločenského a kultúrneho života odchádza z regiónov.

5.8 Malokarpatská knižnica Pezinok

Malokarpatská knižnica v Pezinku je verejná knižnica, ktorá poskytuje knižnično-informačné služby širokému okruhu používateľov bez rozdielu veku, spoločenského postavenia a profesijného zamerania. Je príspevkovou organizáciou v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja, plní funkciu regionálnej a krajskej knižnice a pre mesto Pezinok funkciu mestskej knižnice. Poskytuje odbornú metodickú pomoc 65-tim obecným a mestským knižniciam v Bratislavskom samosprávnom kraji.

Celkový počet cca 3500 čitateľov má k dispozícii viac ako 93 tis. zväzkov kníh a špeciálnych dokumentov (audiovizuálne, elektronické), 109 titulov časopisov a bohatú zbierku regionálnych dokumentov. Všetky dokumenty si čitatelia môžu vyhľadávať aj objednať cez on-line katalóg knižnice. Kultúrno-výchovná činnosť knižnice je zameraná na podujatia pre deti aj dospelých čitateľov. Sú to besedy o knihách, autorské besedy, literárne a výtvarné súťaže, informačná výchova používateľov. Prioritou v tejto oblasti zostáva práca s deťmi, pre ktoré knižnica pripravuje širokú škálu podujatí. Zabezpečovaním študijnej a odbornej literatúry plní významnú úlohu pri školskom a celoživotnom vzdelávaní v meste Pezinok. Pravidelne spolupracuje so všetkými základnými školami, školskými klubmi a materskými školami v meste a celom BSK. Ako knižnica s regionálnou a krajskou funkciou sa zameriava na pomoc a podporu obecných knižníc BSK, budovaniu a sprístupňovaniu fondu dokumentov o histórii a súčasnosti regiónu a organizovaním rôznych typov aktivít prezentujúcich regionálne osobnosti, udalosti, kultúru, pamiatky. Z hľadiska knižnice je špecifikom, že regionálna knižnica s krajskou pôsobnosťou sa nenachádza v centre kraja ale v Pezinku. Špecifikom je tiež, že na rozdiel od iných krajov, ktoré majú v zriaďovateľskej pôsobnosti viacero knižníc (napr. v Prešovskom kraji je ich 8), má Bratislavský kraj iba 1 knižnicu. Ďalšou knižnicou, ktorá plný časť regionálnych funkcií je Mestská knižnica v Bratislave. V regióne v minulosti existovali knižnice v takmer každej obci a meste, v súčasnosti funguje v okresoch Pezinok, Senec a

Malacky 61 obecných a mestských knižníc, v rámci Bratislavy je to 17 verejných knižníc. (Zdroj: BSK a SW).

Malokarpatská knižnica v Pezinku ako bývalá okresná knižnica od r. 1963 spolupracovala s knižnicami regiónu v súlade s platnými zákonmi o knižniciach. V minulosti metodicky usmerňovala nielen verejné knižnice, ale aj školské a závodné knižnice. V 60-tych rokoch existoval aj centrálny nákup kníh pre obecné knižnice, ktorý sa realizoval prostredníctvom Okresnej knižnice v Pezinku.

Malokarpatská knižnica je v súčasnosti jedinou knižničnou príspevkovou organizáciou BSK. Knižnice dnes prechádzajú veľkými zmenami, ktoré súvisia s digitalizáciou a novými technológiami. Je to veľká výzva ako udržať čitateľa a jeho záujem sa vracieť do knižnice. Aj tu zohráva veľkú úlohu redefinícia náplne knižnice. Viac podujatí, väčší komunikačný priestor s čitateľom, úvaha nad formou modelovania mediatéky.

5.9 Resumé

Príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK majú svoje jedinečné postavenie. Dnes je priestor na ich inštitucionálnu, obsahovú, legislatívnu a ekonomickú redefiníciu s cieľom jej skvalitnenia, zefektívnenia a zvýraznenia ich jedinečnosti v rámci regiónu.

Z dostupných materiálov a skúmania pre pripravovanú Stratégiu rozvoja kultúry BSK pre príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK vyplýva viacero tematických okruhov:

- 1/ Legislatívne postavenie (na úrovni vlády a reformy príspevkových a rozpočtových organizácií)
- 2/ Ekonomická udržateľnosť a efektivita
- 3/ Ekonomické stimuly pre hodnotenie organizácií a manuál vyhodnocovania a reporty
- 4/ Zásadné - vytvorenie a dobudovanie priestorov pre takmer všetky príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK / rekonštrukcia - Divadlo Aréna, Bratislavské bábkové divadlo, Synagoga Senec, Kaštieľ Malinovo, Kaštieľ Modra
- 5/ Priestorová stabilita - Divadlo Ludus, Divadlo Astorka - Korzo '90, náhradné priestory počas rekonštrukcie Divadlo Aréna
- 6/ Prehodnotenie využiteľnosti nehnuteľností v správe BSK a ich redefinícia efektívnej využiteľnosti aj pre oblasť kultúry a kreatívneho priemyslu
- 7/ Racionalizácia a prevádzkovo-organizačná reforma v oblasti divadiel, identifikácia platformy pre bližšiu spoluprácu divadiel podobného obsahového zamerania a podobného adresáta
- 8/ Dostupnosť a komunikácia
- 9/ Digitalizácia
- 10/ Vízia kontinuálneho rozširovania akvizícií muzeálnych zbierok ako prvok jedinečnosti a unikátnosti
- 11/ Novátorstvo/ Inovácie - úvaha o vytváraní podmienok pre nové udržateľné projekty v oblasti kultúry, kreatívneho priemyslu a kultúrneho dedičstva (oblasť úžitkového umenia)
- 12//Metodika zberu dát, ich implementácia a nefinančné bonusy
- 13/ identifikácia projektov v oblasti kultúry, ktoré ponúkajú možnosť participácie, mesta, samosprávy, MK a donorov.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Nová európska stratégia pre kultúru prijatá Európskou Komisiou v roku 2018 dostupná tu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0267&from=EN>

Arts and culture in rural Areas: https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/nrn5_arts-rural-areas_factsheet.pdf

Natura 2000 – prípadové štúdie prepojenia kultúrneho a prírodného dedičstva, dostupné tu: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/links_natural_cultural_heritage_en.htm

Routes4U, Dostupné tu: <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/eu-jp-2017-20>

Závery Rady o pracovnom pláne pre kultúru na roky 2019 – 2022 Dostupné tu: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221(01)&from=EN)

Závery Rady, ktorými sa mení pracovný plán pre kultúru (2019 – 2022) Dostupné tu: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8271-2020-INIT/sk/pdf>

Stratégia EÚ pre medzinárodné kultúrne vzťahy[14] (JOIN(2016) 29 final) Dostupné tu: Dostupné tu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016JC0029&from=EN>

Uznesenie Európskeho parlamentu o súdržnej politike EÚ v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu (2016/2072(INI))

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030

Stratégia ochrany pamiatkového fondu na roky 2017 – 2022

Koncepcia udržateľného rozvoja nehmotného kultúrneho dedičstva a tradičnej ľudovej kultúry na rok 2020-2025

Akčný plán medzinárodného projektu CREADIS3

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2021 – 2027 (s výhľadom do 2030)

Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov

Zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky

Zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy

Zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu

Zákon č. 206/2009 Z.z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty

Zákon č. 126/2015 Z.z. o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty

Zákon č. 103/2014 Z.z. o divadelnej činnosti a hudobnej činnosti

Zákon č. 189/2015 Z. z. o kultúrno-osvetovej činnosti v rámci výkonu a rozsahu kompetencií samosprávnych krajov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu

KOMUNIKÁCIA A PROPAGÁCIA BSK v roku 2020 – interný materiál BSK

Štatistický úrad SR - KULT-12-komplet 2010/ udaje poskytnuté Divadelným ústavom /dáta k počtu premier/

webové stránky príspevkových organizácií v oblasti kultúry BSK / k histórii organizácií/

Správa o činnosti kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja za rok 2019

Správa o činnosti kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja za rok 2018

Správa o činnosti kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja za rok 2017

Správa o činnosti kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja za rok 2016

K histórii Divadla Aréna, Dostupné tu: <https://www.theatre.sk/vystavy/divadelna-galeria/umelecke-a-historicke-priestory-slovenskeho-profesionalneho-divadla/divadlo-arena/> / k histórii divadla Arena/

Výstava k dejinám divadla - Vášeň, telo, hlas - výstava Divadelného ústavu v spolupráci so SNM, 2005 (kuratori výstavy : J. Jaborník, S. Hroncová)

Finstat.sk

Avf.sk

Fpu.sk

Kultminor.sk

<https://bratislavskykraj.sk/>

facebook.com/bratislavskykraj

instagram.com/bratislavskykraj

youtube.com/bratislavskykraj

<https://www.divadloarena.sk/>

<https://www.astorka.sk/>

<https://ludusdivadlo.sk/>

<https://www.babkovedivadlo.sk/>

<https://www.muzeumpezinok.sk/>

<https://www.moska.sk/>

<https://kniznicapezinok.sk/>

Referencie

ⁱ z ang. evidence based policy-making

ⁱⁱ Podrobnejšie sú nástroje verejnej politiky popísané napr. v publikácii *Manuál pre tvorbu verejnej politiky* (<http://www.governance.sk/wp-content/uploads/2016/10/Manual.pdf>). V tejto práci autorka s pojmom právne nástroje. V praxi sa však ukázalo, že tento pojem nie je vhodný vzhľadom na to, že obsahovo nevystihuje podstatu regulačných nástrojov, keďže väčšina nástrojov, ktoré sú využívané na napĺňanie cieľov verejných politik majú právny charakter z toho dôvodu, že sú formulované v legislatívnom dokumente s väčšou či menšou mierou záväznosti, čiže by bol takmer každý nástroj právny, čo však môže byť z hľadiska jeho podstaty zavádzajúce.

ⁱⁱⁱ Hlavný rozdiel medzi dotáciami a grantmi spočíva v nárokovateľnosti nástroja. Kým dotácia je poskytovaná automaticky v prípade splnenia podmienok, ktoré sú na jej získanie stanovené, grant otvára priestor pre súťaž, čím tlačí na kvalitu a zároveň ponecháva spôsob realizácie programu v rámci verejnej politiky alebo politiky ako takej na aktéra, ktorý splní zadané podmienky pre jeho získanie najlepšie.

^{iv} Nová európska stratégia pre kultúru prijatá Európskou Komisiou v roku 2018 dostupná tu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0267&from=EN>

^v Stratégia je založená na článku 3 Zmluvy o Európskej únii a článku 167 Zmluvy o fungovaní Európskej únie ako aj na poverení Európskej rady na preskúmanie ďalších možných opatrení zameraných, okrem iného, na právne a finančné rámcové podmienky pre rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu a pre mobilitu pracovníkov v odvetví kultúry. V zmysle vyššie uvedeného majú členské štáty v kultúrnej politike výlučnú právomoc a úlohou Únie je podnecovať spoluprácu a podporovať a dopĺňať akcie členských štátov.

^{vi} Pojem vidieckej oblasti uvádzame v zmysel dokumentu: Arts and culture in rural Areas:

https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/nrn5_arts-rural-areas_factsheet.pdf

^{vii} Natura 2000 – prípadové štúdie prepojenia kultúrneho a prírodného dedičstva, dostupné tu:

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/links_natural_cultural_heritage_en.htm

^{viii} Routes4U, Dostupné tu: <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/eu-jp-2017-20>

^{ix} Klastre podnikov v kreatívnych odvetviach takisto preukázali, že vedú prinášať vysoký rast zamestnanosti a už približne 6 % zo všetkých 1 300 regionálnych priorit inteligentnej špecializácie sa týka kultúry, dostupné online tu:

<https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/map>

^x Dostupné tu: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221(01)&from=EN)

^{xi} Dostupné tu: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8271-2020-INIT/sk/pdf>

^{xii} V oblasti udržateľnosti v oblasti kultúrneho dedičstva sú konkrétnymi opatreniami:

A.1) participatívna správa ako prístup k správe a oceňovaniu kultúrneho dedičstva

A.2) prostredníctvom výmeny informácií zvýšiť informovanosť a budovanie národných kapacít v oblasti udržateľnosti kultúrneho dedičstva - adaptácii na zmenu klímy

A.3) vypracovanie usmernenia upravujúceho zásady kvality pre činnosti v oblasti kultúrneho dedičstva

A.4) identifikovanie nových zdrojov financovania kultúrneho dedičstva a najlepších postupov v rámci podpory hospodárskej udržateľnosti v tejto oblasti

^{xiii} V oblasti súdržnosti a kvality života sú konkrétnymi opatreniami:

B.1) identifikovanie najlepších postupov v oblasti medzisektorovej spolupráce s najväčším sociálnym a hospodárskym vplyvom

B.2) cez výmenu príkladov dobrej praxe a skúseností s nimi spojenými identifikovať najlepšie postupy v oblasti vysokokvalitnej architektúry a zastavaného prostredia pre všetkých (architektúra, dedičstvo, verejné priestory a krajina)

B.3) Preskúmanie a vypracovanie usmernenia pre zber a správu údajov týkajúcich sa digitálneho publika prostredníctvom expertnej skupiny vedenej Európskou Komisiou, ktoré majú byť inšpiráciou pre kultúrne organizácie pri adaptácii na digitálne prostredie

B.4) podpora tvorivosti mladých ľudí a ich inovačného potenciálu v digitálnom veku prostredníctvom politických odporúčaní

B.5) vytvorenie štúdie skúmajúcej vplyv kultúry na oblasti občianstva, otvorenosti, zvedavosti a kritického myslenia a na jej základe budú prijaté politické opatrenia a zvýši sa informovanosť o dôležitosti kultúry pre spoločnosť a demokraciu.

^{xiv} V oblasti ekosystému, ktorý bude podporovať umelcov, profesionálov z kultúrnych a kreatívnych odvetví a európsky obsah sú to:

C.1) prostredníctvom štúdie lepšie spoznať pracovné podmienky umelcov a profesionálov v kultúrnych a kreatívnych odvetví v Európe a získať politické poradenstvo v súvislosti s vytváraním priaznivého prostredia

C.2) prostredníctvom seminárov prerokovať konkrétne skúsenosti v oblasti slobodného umeleckého prejavu v záujme zvyšovania informovanosti o jeho význame,

C.3) prostredníctvom politických odporúčaní a stimulov podporiť vznik koprodukcí v audiovizuálnom sektore

C.4) cez identifikáciu príkladov dobrej praxe identifikovať najlepšie postupy na podporu rozmanitosti a konkurencieschopnosti hudobného priemyslu a následne rokovať o vhodných politických opatreniach na európskej a vnútroštátnej úrovni,

C.5) S cieľom podporiť jazykovú rozmanitosť a obeh diel sa budú experti navzájom informovať o príkladoch dobrej praxe týkajúcich sa podpory prekladu v knižnom a vydavateľskom sektore a iných odvetviach, pričom tieto odporúčania budú posunuté programu Kreatívna Európa

C.6) prostredníctvom neformálneho zasadnutia ministrov kultúry na tému financovania a inovácií preskúmať vykonanú prácu a prerokovať prácu na európskej úrovni.

^{xv} V oblasti rodovej rovnosti je to:

D.1) S cieľom zvýšiť informovanosť o rodovej rovnosti v kultúrnych a kreatívnych odvetviach na politickej, administratívnej a praktickej úrovni zmapuje situáciu umelkýň a profesionálok z kultúrnych odvetví a navrhne konkrétne opatrenia v rámci programu Kreatívna Európa.

^{xvi} V oblasti Medzinárodných vzťahov v oblasti kultúry je to:

E.1) prepojenie expertov z rôznych sektorov s cieľom vytvoriť spoločný strategický prístup EÚ k medzinárodným kultúrnym vzťahom.

^{xvii} V oblasti kultúry ako hnacej sily udržateľného rozvoja je to:

F.1) prostredníctvom akčného plánu pre kultúrny rozmer udržateľného rozvoja na úrovni EÚ podporiť, koordinovať alebo doplniť politiky a opatrenia členských štátov v oblasti kultúry.

^{xviii} Dostupné tu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016JC0029&from=EN>

^{xix} Ako príklad uvádza Stratégia európske hlavné mestá kultúry: Veľmi dobrým príkladom sú európske hlavné mestá kultúry: odhaduje sa, že každé euro z verejných prostriedkov investované napríklad v Lille vo Francúzsku v roku 2004 vygenerovalo 8 EUR pre miestne hospodárstvo.

^{xx} Cieľom programu sú: Rast a kvalitatívny rozvoj populácie, so špeciálnym dôrazom na vzdelanie, zdravie, kultúru, rozvoj občianskej spoločnosti a právneho štátu a ochrana a udržateľný manažment a rozvoj prírodných zdrojov.

^{xxi} Cieľ programu: Premena hospodárstva SR na udržateľné, ktorého konkurenčná schopnosť sa zakladá na inovatívnom a efektívnom zhodnocovaní zdrojov a ktoré generuje dobré mzdy a prosperitu.

^{xxii} Kultúra a kreatívny priemysel sa vyskytujú v ciele, ktorým je: „Podpora rozvoja regiónov, miest a obcí založeného na udržateľnom a efektívnom využití prírodného a kultúrneho kapitálu rešpektujúc potrebu a priority ochrany prírody a kultúrnych pamiatok, ako aj potreby miestnych komunít.“ (str. 41)

^{xxiii} Kultúra a kreatívny priemysel sa vyskytujú v ciele, ktorým je: „Podporiť rozvoj zhodnocujúci polohu na hranici so susediacimi štátmi, synergie vlastných zdrojov a zdrojov regiónov na druhej strane hranice (vrátane dopytu) pre posilnenie ich regionálnej a miestnej ekonomiky a jej konkurencieschopnosti prostredníctvom udržateľného a efektívneho využitia existujúcich zdrojov, zabezpečenie dopravnej obslužnosti cezhraničného územia osobnou verejnou dopravou, a najmä podpora spolupráce pri efektívnom zabezpečení existenčne dôležitých služieb (napr. prepojeného záchranného systému). Zabezpečiť posilnenie inštitucionálnej kapacity, zlepšenie právnej a administratívnej spolupráce v pohraničných regiónoch, zintenzívnenie spolupráce medzi občanmi a inštitúciami, takisto aj riešenie konkrétnych otázok v oblasti vonkajšej spolupráce, ako sú bezpečnosť, bezpečnostná ochrana, riadenie hraníc a migrácia. Podporiť spoluprácu medzi regiónmi so spoločnou medzishrátnou hranicou, čím bude vytvorený priestor pre investície na zlepšenie technického stavu prírodných a kultúrnych pamiatok, zlepšenie prístupu k prírodným a kultúrnym pamiatkam a starostlivosti o ohrozené druhy zvierat. Podporiť investície na rozvoj vybraných prvkov zelenej infraštruktúry. (str. 42)

^{xxiv} „Cieľom opatrenia je vytvoriť efektívny komunikačný kanál medzi verejným a súkromným sektorom pôsobiacim v kultúrnom a kreatívnom priemysle. Prostredníctvom novovzniknutej platformy bude možné priebežne mapovať potreby jednotlivých sektorov kultúrneho a kreatívneho priemyslu a na ich základe prinášať potrebné opatrenia. Platforma poskytne priestor aj pre súkromný sektor na prezentáciu svojich potrieb priamo pred orgánmi štátnej správy, v ktorých pôsobnosti je predmetná problematika. To okrem iného prispeje k zlepšeniu vzťahov medzi verejným a súkromným sektorom v tejto oblasti.“

Členom Fóra pre kultúrny a kreatívny priemysel je aj Bratislavský samosprávny kraj.

^{xxv} Snahou je, aby sa pri tvorbe opatrení na regionálnej a miestnej úrovni implementoval komplexný prístup ku kultúrnemu a kreatívnemu priemyslu, ktorý bude vychádzať z oficiálne platných dokumentov pre Slovenskú republiku a rešpektujúcich vnímanie Európskej Únie. Ministerstvo kultúry SR chce takto systematicky zabezpečiť viacúrovňovú koordinovanú podporu rozvoja kultúrneho a kreatívneho priemyslu a znásobiť efekty vlastných opatrení.

^{xxvi} Na úrovni tejto priority sú ako kľúčové projekty s obsahom kultúry a kreatívneho priemyslu uvedené: A. Obnova kultúrnych pamiatok, B. Nová budova pre kultúru v Bratislave, C. Budovanie kreatívnych centier a podmienok pre rozvoj kreatívneho prostredia na území mesta Bratislava

^{xxvii} V rámci tohto strategického balíčka je možné v Integrovanom projektovom balíčku - Rozvoj vidieckeho turizmu a agroturizmu identifikovať kultúru a kreatívny priemysel v komplementárnych projektoch ako sú: podpora lokálnych remeselných výrobcov; podpora a rozvoj vinárskeho a vínneho turizmu; rozvoj a skvalitňovanie podujatí naviazaných na vidiecky turizmus (vinobrania, folklórne slávnosti, remeselné trhy a pod.).

^{xxviii}] V rámci tohto strategického balíčka je možné v Integrovanom projektovom balíčku - Zlepšovanie manažmentu, propagácie a služieb udržateľného cestovného ruchu identifikovať kultúru a kreatívny priemysel v komplementárnych projektoch ako sú: podpora tvorby unikátnych regionálnych produktov a ich marketingu, podpora a rozvoj zážitkového turizmu; rozvoj produktu oficiálnej destinačnej karty Bratislava CARD City & Region kvalitnejšie poskytovanie informácií o jednotlivých turistických atrakciách prostredníctvom podpory digitalizácie, interaktivity a využívania nových médií. (str. 35) Ďalej je možné nájsť kultúru a kreatívny priemysel v Integrovanom projektovom balíčku: Tematické cesty na území kraja vrátane ich cezhraničného presahu identifikovať kultúru a kreatívny priemysel v komplementárnych projektoch ako sú: rozvoj siete tematických ciest zameraných na kultúrno-historické a prírodné pamätihodnosti (Cesta šľachtických rodov, Cesta Železnej opony, Cyrilo-metodská cesta, Danube Islands – Dunajské ostrovy a ďalšie); podpora cezhraničnej spolupráce; marketing a propagácia. PHSR identifikuje ako nositeľov projektov: obce a mestá, mestské časti, hl. m. SR Bratislava, BSK, KOČR, OČR.

V rámci predpokladaných finančných zdrojov uvádza Európske štrukturálne a investičné fondy, štátny rozpočet, rozpočty obcí, miest a mestských častí, rozpočet BSK, rozpočet hl. m. SR Bratislavy a iné.

^{xxix} V rámci tohto Strategického investičného balíčka uvádza PHSR BSK nasledovné integrované projektové balíčky:

Integrovaný projektový balíček – Zachovanie a rozvoj kultúrneho dedičstva, podpora súčasného umenia s komplementárnymi projektmi: ochrana, obnova a rozvoj pamiatkového fondu vrátane nového využitia pamiatok; ochrana, obnova a nové využitie technických pamiatok; modernizácia existujúcich a budovanie nových pamäťových inštitúcií (múzeá, galérie, knižnice); rozvoj kultúrnych inštitúcií v oblasti scénického umenia - hudobné, tanečné a divadelné telesá, modernizácia a dobudovanie kultúrnych domov, koncertných sál, divadelných priestorov a ostatných priestorov pre zriadené aj nezávislé umelecké telesá; zefektívnenie a posilnenie dotačnej schémy pre nezriaďovanú kultúrnu scénu.

Integrovaný projektový balíček – Rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu s komplementárnymi projektmi: podpora aktivít rozvíjajúcich podnikanie v oblasti KKP vrátane rozvoja fyzickej infraštruktúry (inkubátory, technologické dielne, poradenstvo, propagácia atď.); rozvoj projektu Nová Cvernovka ako regionálneho kreatívneho centra; podpora vzdelávacích programov súvisiacich s kultúrno-kreatívnym priemyslom; profesionalizácia ľudských zdrojov; podpora rozvoja špecifických segmentov KKP s veľkým potenciálom vzhľadom na podmienky v regióne (architektúra, dizajn, herný priemysel, nové médiá a ďalšie.); podpora rozvoja filmového priemyslu v regióne; vypracovania regionálneho satelitného účtu kultúrno-kreatívneho priemyslu, vznik ucelenej koncepcie rozvoja kultúrno-kreatívneho priemyslu v BSK; propagácia a marketing.

Integrovaný projektový balíček – Kultúrny cestovný ruch s komplementárnymi projektmi: digitalizácia a sprístupnenie kultúrneho bohatstva; dobudovanie doplnkovej infraštruktúry pre návštevníkov; zlepšovanie dostupnosti a bezbariérovosti kultúrnych pamiatok; podpora vzniku a rozvoja kreatívnych centier ako nových atraktivít cestovného ruchu; podpora umeleckých rezidencií; podpora a skvalitňovanie lokálnych kultúrnych podujatí (festivalov, trhov, slávností a pod.); rozvoj unikátnej turistickej architektúry.

PHSR identifikuje ako nositeľov projektov: obce a mestá, mestské časti, BSK, SBA, neziskový sektor a MSP.

V rámci predpokladaných finančných zdrojoch uvádza: Európske štrukturálne a investičné fondy, štátny rozpočet, rozpočty obcí, miest a mestských častí, rozpočet BSK, súkromné zdroje a iné.

^{xxx} V tejto časti v Integrovanom projektovom balíčku - Podpora systémových zmien v oblasti cestovný ruch, kultúra a kreatívny priemysel sú uvedené nasledovné komplementárne projekty, ktoré je možné identifikovať v rámci oblasti kultúry a cestovného ruchu: vytvorenie fondu pre rekonštrukciu národných kultúrnych pamiatok a ostatných pamiatkových objektov a doplnkovej infraštruktúry cestovného ruchu (odpočívadlá, cyklo-požičovne a cyklo-zastávky, záchody, atď.) vrátane dopravnej infraštruktúry (parkoviská, príjazdové cesty, cyklotrasy), vytvorenie fondu pre rekonštrukciu kultúrnej infraštruktúry, vrátane zastaraných expozícií a nedostatočných depozitných kapacít múzeí a galérií, vytvorenie systémovej podpory kultúrno-kreatívneho priemyslu, vytvorenie ponuky dostupných priestorov pre start-upy, začínajúce ateliéry a ďalších aktérov kultúrno-kreatívneho priemyslu, posilnenie grantového systému podpory začínajúcich aktérov kultúrno-kreatívneho priemyslu, nastavenie nového modelu fungovania verejno-súkromného partnerstva v rámci kultúrno-kreatívneho priemyslu.

^{xxxi} **Kľúčové problémy a výzvy:** Silný rozvoj jednodenného a krátkodobého turizmu (prílišná prevaha jednodenného a krátkodobého turizmu); Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR; Nedostatok adekvátnych služieb pre potreby cestovného ruchu (s výnimkou ubytovania); Stále slabá znalosť destinácie v zahraničí; Nedostatočné partnerstvo všetkých aktérov a koordinovaný postup rozvoja CR; Zanedbanie profesionálnej prípravy pracovníkov v oblasti cestovného ruchu; Oslabovanie postavenia tradičnej ľudovej kultúry a postupný zánik bratislavskej regionálnej kultúry; Zanedbanosť historických objektov kaštieľov a ich parkov; Historické jadro mesta (NPR s množstvom NKP) a kultúrno-historické pamätihodnosti; Najvyšší podiel zahraničných návštevníkov na Slovensku; Vytvorenie efektívneho partnerstva medzi jednotlivými subjektmi verejného a súkromného sektora, vrátane orgánov štátnej správy pri tvorbe koordinovanej stratégie cestovného ruchu; Rastúci dopyt po cestovnom ruchu z pohľadu domácich aj zahraničných návštevníkov; Nedostatočný rozvoj marketingových a propagačných aktivít v porovnaní s konkurenčnými krajinami (najmä Rakúsko a Česko); Lepšia cezhraničná spolupráca v oblasti cestovného ruchu; Rozvoj kultúrno-kreatívneho priemyslu a postupné etablovanie alternatívnych kultúrno-umeleckých podujatí a festivalov (súčasť kreatívneho priemyslu); Rozvoj ľudských zdrojov, neustály nárast vzdelanostnej úrovne obyvateľstva, celoživotné vzdelávanie, rozvíjanie podnikateľského ducha a záujem študentov o sebazamestnávanie sa po ukončení štúdia.

Ako kľúčové projekty a riešenia boli identifikované: Kúpeľný a wellness turizmus; Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu; Budovanie kreatívnych centier a podmienok pre rozvoj kreatívneho prostredia; Nová budova pre kultúru v Bratislave; Obnova kultúrnych pamiatok na území mesta

^{xxxi} **Kľúčové problémy a výzvy:** Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických chodníkov a cykloturistických trás mimo horských častí regiónu; Malý počet prístavov pre rekreačné lode; Prílišná prevaha jednodenného a krátkodobého turizmu; Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR; Oslabovanie postavenia tradičnej ľudovej kultúry a postupný zánik bratislavskej regionálnej kultúry; Zanedbanosť historických objektov kaštieľov a ich parkov (napr. kaštieľ v Rusovciach); Rastúci dopyt po cestovnom ruchu z pohľadu domácich aj zahraničných návštevníkov; Lepšia cezhraničná spolupráca v oblasti cestovného ruchu; Rozvoj kultúrno-kreatívneho priemyslu a postupné etablovanie alternatívnych kultúrno-umeleckých podujatí a festivalov (súčasť kreatívneho priemyslu); Rozvoj ľudských zdrojov, neustály nárast vzdelanostnej úrovne obyvateľstva, celoživotné vzdelávanie, rozvíjanie podnikateľského ducha a záujem študentov o sebazamestnávanie sa po ukončení štúdia.

Kľúčové projekty a riešenia: Využitie potenciálu vodnej turistiky (modernizácia a budovanie prístavísk, dobudovanie a rozšírenie rekreačných zón v okolí vodných plôch); Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu (propagácia a sieťovanie aktérov v oblasti cestovného ruchu v nadväznosti na viacdenný turizmus, propagáciu udržateľnej mobility v cestovnom ruchu); Obnova lanovej dráhy vrátane staníc a Snežienky; Budovanie kreatívnych centier a podmienok pre rozvoj kreatívneho prostredia, Obnova kultúrnych pamiatok na území mesta.

^{xxxi} **Kľúčové problémy a výzvy:** Nedostatočne využívané územie na pobyty dlhodobého charakteru;

Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických chodníkov a cykloturistických trás mimo horských častí regiónu; Silný rozvoj jednodenného a krátkodobého turizmu; Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR; Nastavenie verejnej dopravy prednostne na prepravu osôb do/zo zamestnania, menej vyhovujúca potrebám CR a voľnočasovým aktivitám; Zanedbanosť historických objektov kaštieľov a ich parkov; Degradácia a zánik historických, architektonických a urbanistických hodnôt a technických pamiatok; Nevyužitý rekreačný potenciál oblasti s dôrazom kladeným na vodnú rekreáciu (rieka Morava, jazerá - štrkoviská), kultúrny, gastronomický CR a agroturizmus; Lepšie využitie kultúrno-historických pamätihodností; Zachovanie krajinného rázu regiónu Záhorie a využitie jeho potenciálu pre cestovný ruch; Zlepšenie cezhraničnej spolupráce v oblasti cestovného ruchu.

Kľúčové projekty a riešenia: Využitie potenciálu vodnej turistiky; Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu; Rozvoj prírodného cestovného ruchu a vidieckeho turizmu; Obnova kultúrnych pamiatok na území regiónu (Pálffyovský kaštieľ v Malackách, Rímska stanica v Stupave); Podpora infraštruktúry pre kreatívny priemysel (Malacky).

^{xxxiv} **Kľúčové problémy a výzvy:** Nedostatočne využívané územie na pobyty dlhodobého charakteru;

Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických chodníkov a cykloturistických trás mimo horských častí regiónu; Silný rozvoj jednodenného a krátkodobého turizmu; Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR; Nastavenie verejnej dopravy prednostne na prepravu osôb do/zo zamestnania, menej vyhovujúca potrebám CR a voľnočasovým aktivitám; Zanedbanosť historických objektov kaštieľov a ich parkov; Degradácia a zánik historických, architektonických a urbanistických hodnôt a technických pamiatok; Potenciál kultúrneho, gastronomického CR a agroturizmu; Kultúrno-historické pamätihodnosti; Zachovanie krajinného rázu regiónu Malokarpatsko a využitie jeho potenciálu pre cestovný ruch; Cezhraničná spolupráca v oblasti cestovného ruchu.

Kľúčové projekty a riešenia: Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu, Rozvoj prírodného cestovného ruchu a vidieckeho turizmu; Obnova kultúrnych pamiatok na území regiónu a budovanie novej infraštruktúry pre zachovanie kultúrne dedičstva (Modra [Historická radnica, mestské opevnenie, NKP Horná brána, Jurkovičov sirotinec], Pezinok [Kupeckého dom, Stará radnica, mestské hradby, Zámocký park], Synagóga Svätý Jur); Podpora infraštruktúry pre kreatívny priemysel (Pezinok, Modra).

^{xxxv} **Kľúčové problémy a výzvy:** Nedostatočne využívané územie na pobyty dlhodobého charakteru;

Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických chodníkov a cykloturistických trás mimo horských častí regiónu; Silný rozvoj jednodenného a krátkodobého turizmu; Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR; Nastavenie verejnej dopravy prednostne na prepravu osôb do/zo zamestnania, menej vyhovujúca potrebám CR a voľnočasovým aktivitám; Zanedbanosť historických objektov kaštieľov a ich parkov; Degradácia a zánik historických, architektonických a urbanistických hodnôt a technických pamiatok; Potenciál kultúrneho, gastronomického CR a agroturizmu; Kultúrno-historické pamätihodnosti; Zachovanie krajinného rázu Podunajského regiónu a využitie jeho prírodného potenciálu pre cestovný ruch; Využitie vodných plôch a ich zázemia ako turistickú destináciu aj s možnosťou eko výchovy; Cezhraničná spolupráca v oblasti cestovného ruchu.

Kľúčové projekty a riešenia: Modernizácia súvisiacej infraštruktúry pre rekreáciu pri vode; Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu; Rozvoj prírodného cestovného ruchu a vidieckeho turizmu; Obnova kultúrnych pamiatok na území regiónu a budovanie novej a obnova existujúcej infraštruktúry pre zachovanie kultúrne dedičstva.

^{xxxvi} Na úseku divadelnej činnosti ide o:

1. zriaďovanie, zakladanie, zlučovanie a zrušovanie profesionálnych divadiel,
2. podporovanie vybraných okruhov divadelných činností vo forme účelových prostriedkov,
3. kontrola hospodárenia a účelnosti vynaložených prostriedkov v divadlách ním zriadených.

^{xxxvii} na úseku činnosti múzeí a galérií ide o zriaďovanie, zakladanie, zlučovanie a zrušovanie regionálnych múzeí a galérií;

^{xxxviii} Na úseku osvetovej činnosti ide o

1. zriaďovanie, zakladanie, zlučovanie a zrušovanie osvetových zariadení s pôsobnosťou na území samosprávneho kraja,
2. zabezpečovanie a koordinovanie osvetovej činnosti prostredníctvom osvetových zariadení, ku ktorým vykonáva zriaďovateľskú funkciu,
3. ustanovovanie vybraných osvetových zariadení, ktoré vykonávajú odbornú-poradenskú, metodickú a informačno-dokumentačnú činnosť pre osvetové zariadenia na území samosprávneho kraja.

^{xxxix} Na úseku knižníc ide o zriaďovanie, zakladanie, zlučovanie a zrušovanie regionálnych knižníc;

^{xl} v zmysle § 4 ods. (2): spoluprácu orgánov územnej samosprávy s Ministerstvom kultúry SR

^{xli} v zmysle § 11 ods. (2) písm. b) spoluprácu orgánov územnej samosprávy s Krajským pamiatkovým úradom v procese spracovania prípravnej, projektovej a reštaurátorskej dokumentácie na záchranu, obnovu a využitie kultúrnych pamiatok, pamiatkových území, archeologických nálezov a archeologických nálezísk a v zmysle § 11 ods. (2) písm. e) spoluprácu orgánov územnej samosprávy s Krajským pamiatkovým úradom v období krízovej situácie alebo mimoriadnej situácie pri príprave opatrení na uvedené situácie a v zmysle § 41 ods. (5) orgány územnej samosprávy v spolupráci s Krajským pamiatkovým fondom zabezpečujú odbornú konzerváciu, vhodné využitie a prezentáciu archeologických nálezov a archeologických nálezísk podľa možností v pôvodných nálezových súvislostiach.

^{xlii} v zmysle § 13: Samosprávny kraj vo svojom územnom obvode utvára podmienky na ochranu pamiatkového fondu, vyjadruje sa o návrhoch na vyhlásenie a zrušenie pamiatkových území a spolupracuje s orgánmi štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu pri záchrane, obnove a využívaní kultúrnych pamiatok a pamiatkových území.

V zmysle § 16 ods. (2): ...spolupracujú orgány územnej samosprávy v súčinnosti s pamiatkovým úradom pri príprave návrhu na vyhlásenie pamiatkovej rezervácie,

V zmysle § 29 ods. (1) ...zabezpečujú orgány územnej samosprávy základnú ochranu pamiatkového územia s orgánmi štátnej správy a v spolupráci s vlastníkmi nehnuteľností.

V zmysle §30 ods. (4) ...orgán územnej samosprávy, ktorý vedie konanie, v ktorom môžu byť dotknuté záujmy ochrany pamiatkového fondu, môže vo veci samej rozhodnúť až po doručení právoplatného rozhodnutia alebo záväzného stanoviska orgánu štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu.

^{xliii} V zmysle § 40 ods. (9) Správca archeologického nálezu môže previesť vlastníctvo archeologického nálezu len na obec alebo samosprávny kraj do správy nimi zriadeného múzea alebo na Národnú banku Slovenska, a to bezodplatne

^{xliv} v zmysle § 3 ods. (1) písm. b) môže vyšší územný celok zriadiť múzeum alebo galériu podľa zákona č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy v znení neskorších predpisov a v zmysle § 7 ods. (3) Múzeum s múzejnou dokumentáciou vybraného regiónu a galériu s galerijnou dokumentáciou vybraného regiónu zriaďuje vyšší územný celok. Vyšší územný celok môže určiť vybrané múzeum alebo vybranú galériu ako pracovisko s koordinačnou, metodickou a odbornoporadenskou pôsobnosťou pre múzeá a galérie v územnom obvode vyššieho územného celku a pre vlastníkov a správcov predmetov kultúrnej hodnoty.

^{xlv} v zmysle § 7 ods. (3) Múzeum s múzejnou dokumentáciou vybraného regiónu a galériu s galerijnou dokumentáciou vybraného regiónu zriaďuje vyšší územný celok. Vyšší územný celok môže určiť vybrané múzeum alebo vybranú galériu ako pracovisko s koordinačnou, metodickou a odbornoporadenskou pôsobnosťou pre múzeá a galérie v územnom obvode vyššieho územného celku a pre vlastníkov a správcov predmetov kultúrnej hodnoty.

^{xlvi} V zmysle § 3 ods. (1) písm. b) môže Knižnicu ako právnickú osobu zriadiť samosprávny kraj podľa zákona č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy v znení neskorších predpisov

^{xlvii} V zmysle § 9 ods. (1) písm. b) je regionálna knižnica verejnou knižnicou a v zmysle § 9 ods. (4): Samosprávny kraj zriaďuje regionálnu knižnicu ako právnickú osobu, ktorá pôsobí na území viacerých obcí, a vo svojom sídle plní aj funkciu mestskej knižnice.

^{xlviii} V zmysle § 9 ods. (7) Samosprávny kraj určí vybranú regionálnu knižnicu, ktorá okrem úloh uvedených v odsekoch 2 a 5 plní funkciu regionálnej knižnice s krajskou pôsobnosťou, ktorá

a) koordinuje, metodicky a poradensky usmerňuje ostatné regionálne knižnice v samosprávnom kraji a upozorňuje ich na nedostatky v poskytovaní knižnično-informačných služieb,

b) zabezpečuje úlohy spojené s bibliografickou registráciou a koordináciou bibliografickej činnosti v samosprávnom kraji,

c) zabezpečuje úlohy spojené s dokumentovaním stavu a rozvojom knižnično-informačných služieb verejných knižníc v samosprávnom kraji,

d) zhromažďuje a spracováva štatistické ukazovatele za verejné knižnice samosprávneho kraja.

^{xlix} V zmysle § 4 ods. (2): Samosprávny kraj na úseku divadelnej činnosti a hudobnej činnosti

a) zriaďuje, zlučuje a zrušuje divadlá alebo hudobné inštitúcie,

b) podporuje vybrané okruhy divadelných aktivít alebo hudobných aktivít poskytovaním účelových prostriedkov,

c) kontroluje dodržiavanie hospodárnosti, efektívnosti, účinnosti a účelnosti pri hospodárení s verejnými prostriedkami v ním zriadených divadlách a hudobných inštitúciách,

d) vykonáva kontrolu dodržiavania účelu použitia verejných prostriedkov u osôb, ktorým boli poskytnuté verejné prostriedky na vybrané okruhy divadelných aktivít alebo hudobných aktivít,

e) v odbornej oblasti spolupracuje s ministerstvom.

ⁱ v zmysle § 6 ods. (1) Samosprávny kraj alebo obec môže zriadiť divadlo alebo hudobnú inštitúciu ako príspevkovú organizáciu alebo rozpočtovú organizáciu.

ⁱⁱ V zmysle § 3 ods. (1) písm. b) môže byť zriaďovateľom alebo zakladateľom kultúrno-osvetového zariadenia samosprávny kraj a v zmysle § 3 ods. (2) Samosprávny kraj a obec môže zriadiť alebo založiť kultúrno-osvetové zariadenie ako právnickú osobu.

ⁱⁱⁱ V zmysle § 6 ods. (1) Samosprávny kraj pri výkone samosprávy

a) zriaďuje alebo zakladá, zrušuje alebo zlučuje kultúrno-osvetové zariadenie s regionálnou pôsobnosťou alebo s krajskou pôsobnosťou na území samosprávneho kraja,

b) zabezpečuje a koordinuje kultúrno-osvetovú činnosť na území samosprávneho kraja prostredníctvom kultúrno-osvetového zariadenia, ku ktorému vykonáva zriaďovateľskú funkciu alebo zakladateľskú funkciu,

c) určuje kultúrno-osvetové zariadenie, ktoré vykonáva odbornoporadenskú, metodickú a informačno-dokumentačnú činnosť pre kultúrno-osvetové zariadenia, iné právnické osoby a fyzické osoby, ktoré vykonávajú kultúrno-osvetovú činnosť na území samosprávneho kraja,

d) určuje kultúrno-osvetové zariadenie, ktoré vedie evidenciu v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti na území samosprávneho kraja.

^{liii} V roku 2021 opäť obnovená

^{liv} Pre viac informácií pozri: <https://kultura.sme.sk/c/22412377/pochovavate-nas-reaguje-na-skrty-bratislavského-zupana-drobu-umelecka-obec.html>

^{lv} Pre viac informácií pozri: <https://dennikn.sk/1911975/bratislavská-zupa-setri-tak-zrusila-dotacie-pre-kulturu/>

^{lvi} Pre viac informácií pozri: <https://www.tatrabanka.sk/sk/blog/tlacove-spravy/300-000-eur-podporu-kultury-umenia-bratislavskom-kraji/>

^{lvii} Výpis zo zoznamu periodickej tlače. Dostupné tu: <https://www.culture.gov.sk/pertlac/modul/tlac/detail?id=5231>

^{lviii} Komunikácia a propagácia BSK v roku 2020 (report január – júl 2020) spracované Odborom Komunikácie a propagácie BSK